MIESIĘCZNIK HERALDYCZNY

WYDAWANY PRZEZ ODDZIAŁ WARSZ. POLSKIEGO TOW. HERALDYCZNEGO

Nr. 7 — 8. Warszawa, Lipiec — Sierpień 1938. Rok XVII.

Organ Polskiego Towarzystwa Heraldycznego.
Składka członkowska 24 zł. rocznie.
Nowi członkowie wpłacają ponadto 5 zł. wpisowego.
Sprawy przyjęcia nowych członków załatwia Skarbnik tel. 8-05-22.

Konto P. K. O. № 21.621 Oddział Warszawski P. T. H.
Konto P. K. O. № 153.091 Oddział Lwowski P. T. H.
Korespondencję i artykuły nadsyłać pod adresem:
Tow. Heraldyczne, Bibl. Ord. Krasińskich, Okólnik 9.
Rękopisów niezastrzeżonych Redakcja nie zwraca.

(W RAZIE PRZEWIDZIANEJ ODPOWIEDZI, ZAŁĄCZYĆ DO LISTU ZNACZEK POCZTOWY).

Treść:

Genealogja domu Wazów w Polsce.

Dokończenie.

Władysław IV — II. 3.

Syn Zygmunta III i Anny arcyks. austr. urodził się na zamku w Łobzowie pod Krakowem dn. 9 czerwca 1595 r., o godz. 3 popołudniu[55]. Ochrzczony został w katedrze krakowskiej dn. 9 lipca 1595 r.[56] i otrzymał imiona Władysław-Zygmunt, które wymienia papież Urban VIII w r. 1632 w liście gratulacyjnym do Władysława IV z powodu uzyskania korony[57], te imiona zachowały się również w aktach kapituły orderu Złotego Runa oraz na tablicy w Hermannstadt na Śląsku[58], natomiast *Memoriale ord. Fratrum Minorum a Fr. Joanne de Komorowo compilatum* (w kontynuacji rękopisu Jagiellońskiego) nadaje mu, niewątpliwie błędnie, imiona Jan-Władysław[59].

Rozkład państwa moskiewskiego na początku XVII w., walki o tron wielkoksiążęcy i związane z tym niefortunne zabiegi Dymitra Samozwańca, skłoniły starszyznę bojarów moskiewskich do starań o powołanie na tron moskiewski młodocianego królewicza Władysława, syna Zygmunta III. Starania te trwały już od r. 1606. Dopiero jednak w r. 1610, w trakcie wojny polsko-moskiewskiej, przybrały one realne kształty, dzięki pośrednictwu hetmana Żółkiewskiego. W dniu 27 sierpnia tegoż roku bojarzy moskiewscy, oficjalnie ogłosili Władysława elektem,

[55] *Bielski M. i J.* III, 1724, Scr. rer. Pol. VII, 202, *Grabowski*. Groby, 45, *Zelner* 20, *Rykaczewski*, Relacje II, 189, *Kobierzycki*, 6. [56] *Bielski* III, 1724, *Zelner*, 20, Scr. rer. Pol. VII, 203. [57] *Theiner* III, 401, nr. 337 (Roma 3.XII.1632. [58] Liste nominale, 20, *Tomkowicz Stan.*, Prace Kom. hist. szt. P. A. U. II, szp. XIX. [59] M. P. H. V, 402.

a dnia następnego Żółkiewski w imieniu elekta w sposób uroczysty zaprzysiągł warunki, a bojarzy wraz z ludem złożyli przysięgę na wierność Władysławowi[60]. Królewicz przyjął odtąd tytuł *electus magnus dux Moschoviae*, który pozostał jednak bez treści, gdyż elekt nie koronował się i nie objął rządów w państwie moskiewskiem. Władysław używał tego tytułu przez lat 25 t. j. do roku 1635, w którym zrzekł się korony moskiewskiej[61].

Po śmierci Zygmunta III w r. 1632 przybrał zaraz tytuł dziedzicznego króla szwedzkiego[62]. Następnie odbył się sejm elekcyjny. W ostatnim dniu elekcji t. j. dn. 8 listopada 1632 r. wybrany został Władysław przez stany Rzeczypospolitej królem, a sama nominacja nastąpiła dn. 13 listopada tegoż roku[63]. Uroczystość koronacyjna odbyła się dn. 6 lutego 1633 r.[64].

Na mocy układu cesarza Ferdynanda III z królem Władysławem z dn. 10 maja 1645 r., a podpisanego przez króla polskiego dn. 30 maja tegoż roku — cesarz oddał Władysławowi w zastaw księstwa opolskie i raciborskie na Śląsku, od tego też roku przybywa nowy tytuł w tytulaturze królewskiej: *dux Opoliae et Rathiboriae*[65]. Będąc jeszcze królewiczem otrzymał Władysław w dn. 30.XI.1615 r. order Złotego Runa[66].

Król umarł w Mereczu na Litwie dn. 20 maja 1648 r., o godz. 2 po północy[67]. Pogrzeb odbył się w Krakowie dn. 15 stycznia 1649 r.[68]. Bezpośrednim powodem śmierci króla była choroba nerek na tle syfilitycznym. Sekcja lekarska zwłok wykazała lewą nerkę obrzękłą, przegnitą, pełną nacieczy gnilnych i gumatycznych a z prawej nerki wyjęto jeden kamień większy i wiele mniejszych. Słusznie też lekarz nadworny nazwał tę chorobę śmiertelnym wrzodem nerki: *calculum renis*[69].

1. Cecylja-Renata II. 3.

Pierwsza małżonka Władysława IV urodziła się w Gracu dn. 16 lipca 1611 r. jako córka cesarza Ferdynanda II i Marji Anny ks. bawarskiej[70].

Przeszkodę kanoniczną do zawarcia małżeństwa wskutek pokrewieństwa drugiego stopnia usunęła dyspensa papieża Urbana VIII dd. ex Castro Gandolpho 11 maja 1637 r.[71]. Układ małżeński między Władysławem IV a Cecylją-Renatą podpisany został w Wiedniu dn. 9 sierpnia 1637 r. na mocy którego brat oblubienicy cesarz Ferdynand III zobowiązał się do wypłacenia tytułem posagu sumy

---

[60] Scr. rer. Pol. XIV, 37. [61] *Radziwiłł* I, 239, 240/1, 255, 259. Przedstawia on obszernie perypetje z zaginionym dyplomem elekcji i żądania jego zwrotu Moskwie. [62] *Rykaczewski*, Relacje II, 184, 199. [63] Ibid. 199. [64] *Radziwiłł* I, 97, *Rykaczewski*, Relacje II, 189 *Raczyński* II, 2, nr. 104, 8, nr. 107. [65] *Dzięgiel Wład.* Utrata księstw opolskiego i raciborskiego przez Ludwikę-Marję w r. 1666 (Kraków, 1936, wyd. P.A.U.), 28, 32. [66] Liste nominale, 20. [67] *Radziwiłł* II, 291, *Starowolski*, 13/14, M. P. H. V, 486 (nekrolog klasztoru w Lądzie), 625 (nekrolog klasztoru w Lubiniu), *Grabowski*, Groby, 45, 53, *Rudawski*, 10, Scr. rer. Pol. XVI, 82. [68] *Radziwiłł* II, 354 Scr. rer. Pol. XVI, 104, *Rudawski*, 34 podał błędną datę pogrzebu t. j. dzień 23 stycznia. [69] *Rumbold z Połocka*, Zdrowie Władysława IV, Przegl. hist. XIII (1911) 22, 23, 301. Autor oparł się na literaturze współczesnej i źródłach. *Gawlik Miecz.*, Kwart. hist. XXVIII (1914), 530. [70] Haus, Hof u. Staatsarchiv w Wiedniu Rps R. 8 (115) t. II, 116, 117, *Birken-Fugger*, op. cit., 1938. Podana na napisie wewnątrz trumny (*Grabowski*, Groby, 47) Cecylji-Renaty data urodzenia 7 lipca — jest niewątpliwie błędna i należy oddać pierwszeństwo dacie 16 lipca jako opartej na ścisłych danych rękopiśmiennych archiwum domu austryjackiego. [71] *Theiner* III, 414/5, nr. 361.

100.000 flor. reńskich. Sprawę oprawy królowej uregulowała osobna konstytucja sejmu 1638 r.[72]. Dnia 9 sierpnia t. r. w kościele św. Augustyna w Wiedniu odbył się ślub Cecylji - Renaty z królewiczem Janem - Kazimierzem w zastępstwie Władysława IV. Błogosławieństwa ślubnego udzielił biskup chełmiński Jan Lipski [73].

Uroczysty ślub Władysława IV z Cecylją-Renatą odbył się w Warszawie dn. 12 września 1637 r., o godz. 6 wieczór, a koronacja królowej nazajutrz, również w godzinach wieczornych [74]. Miejsce koronacji królowej dało powód stanom Rzeczypospolitej na sejmie 1638 r. do uchwalenia specjalnej Konstytucji warującej na przyszłość, aby koronacje królów i królowych odbywały się jedynie w stołecznym mieście Krakowie [75]. Cecylja - Renata zmarła w Wilnie dn. 24 marca 1644 r.[76] *ex abortu in utero putre facti* czyli urodziła syna, *ale już umarłego i nieco na twarzy gnić poczynającego* [77]. Pogrzeb królowej odbył się w Krakowie dnia 20 czerwca 1644 r.[78].

Kwestja płci potomka urodzonego w stanie nieżywym nie jest w źródłach dostatecznie jasno określona. Radziwiłł podaje płeć męską, a Stanisław Oświęcim płeć żeńską [79]. Rzecz jest oczywiście bez znaczenia, podaję ten szczegół jedynie dla zaznaczenia niezgodności dwóch źródeł.

2. Ludwika-Marja Gonzaga II. 3.

Urodziła się dnia 18 sierpnia 1611 r. [80] jako córka Karola I ks. Mantui, de Montferrat, de Nevers, de Mayenne i de Retel, para Francji i Katarzyny ks. lotaryńskiej [81]. Ludwika - Marja adoptowana została przez Ludwika XIV, co zatwierdzone zostało dekretem parlamentu w październiku 1645 r.[82].

W sprawie małżeństwa z Ludwiką-Marją wyprawił Władysław IV w sierpniu 1645 r. poselstwo nadzwyczajne do Paryża składające się z Wacława Leszczyńskiego ks. biskupa warmińskiego, Krzysztofa z Bnina Opalińskiego, wojewody poznańskiego i Gerharda Denhoffa wojewody pomorskiego [83]. Układ małżeński między Ludwiką-Marją a Władysławem IV zawarł Denhoff w Fontainebleau dn. 26 września 1645 r. Mocą tego układu Ludwika - Marja otrzymała w posagu sumę 100.000 flor. pol.,

---

[72] *Dogiel* I, 307, Vol. Leg. III, f. 926. [73] *Radziwiłł* I, 348/9. [74] Ibid. I. 353, 358 (13 września wypadało w niedzielę) *Grabowski*, Groby, 47. Medal wydany z powodu ślubu Cecylji-Renaty (*Raczyński*, Gabinet medalów II, 35/36, nr. 116) podaje dzień 13 września jako datę ślubu. Medaljer połączył zapewne przez pomyłkę obie daty t. j. datę ślubu i datę koronacji w jedną datę 13 września, czemu sprzeciwia się relacja Radziwiłła, zwykle dobrze poinformowanego, oraz napis zachowany w trumnie królowej [75] Vol. Leg. III, f. 945. [76] Taką datę śmierci podają *Grabowski*, Groby 47, *Radziwiłł* II, 132 oraz *Birken-Fugger*, 511 w ustępie *Stammreihe der Könige in Polen*, natomiast nekrolog klasztoru w Lądzie (M. P. H., V, 480) kładzie datę 25 marca, a *Starowolski*, 15 — nawet 14 marca. Wszystko przemawia zatem, że śmierć nastąpiła dn. 24 marca. [77] *Radziwiłł* II, 132, *Rumbold z Połocka*, op. cit. 14/15, autor ten cytuje *Annales Ducalis domus Radziwilianae* (Bibl. ord. Krasiń. nr. 875). [78] Scr. rer. Pol. XIX, 63/4, *Radziwiłł* II, 143. [79] Ibid. i Scr. rer. Pol. XIX, 63/4. [80] *Grabowski Ambroży*, Ojczyste spominki I, 237. Według napisu na blasze trumny królowej, odnalezionej przez Tadeusza Czackiego w r. 1791. [81] *Dogiel* I, 469. [82] Ibid. l. c. *Radziwiłł* II, 175. [83] Scr. rer. Pol. XIX, 78. *Łoski J.* Ryciny polskich i obcych rytowników XVI, XVII i XVIII w. (Warszawa) publikuje rycinę z portretem Ludwiki-Marji z r. 1645 sztychowaną przez Justa d'Egmont z wymienieniem składu poselstwa polskiego.

którą król Władysław zabezpieczył na dobrach królewskich na zasadzie dokumentu d.d. Warszawa, 5 grudnia 1646 r. Sprawę oprawy królowej uregulowała osobna Konstytucja sejmu 1646 r.[84].

Ślub Ludwiki-Marji z królem Władysławem odbył się w Warszawie dn. 10 marca 1646 r.[85], koronacja w Krakowie dopiero dn. 15 lipca tegoż roku[86].

Po śmierci króla Władysława poślubiła, po uzyskaniu dyspensy papieża Innocentego X z dn. 20 lutego 1649 r.[87], brata jego przyrodniego Jana-Kazimierza. Obrzęd ślubny odbył się w Warszawie dn. 31 maja 1649 r.[88].

Aktem z dn. 6 lipca 1655 r. zrzekł się Jan-Kazimierz praw swych do księstw opolskiego i raciborskiego na rzecz swej małżonki Ludwiki-Marji. Królowa dzierżyła te księstwa do r. 1666 t. j. do czasu ich wykupna przez cesarza Leopolda[89].

Ludwika-Marja zmarła w Warszawie dn. 10 maja, o godz. 5 rano, 1667 r.[90]. Pogrzeb odbył się w Krakowie dn. 22 września tegoż roku[91].

Katarzyna II — II. 4.

Córka Zygmunta III i Anny arcyks. austr. urodziła się w m. wrześniu 1596 r.[92]. Daty dziennej i miejsca jej urodzenia nie znamy. Ochrzczona została dnia 26 października tegoż roku[93]. Zmarła w Warszawie dnia 2 czerwca 1597 r. i pochowana została w katedrze krakowskiej[94].

Krzysztof — II. 5.

Drugi z rzędu syn Zygmunta III i Anny arcyks. austr. urodził się w Warszawie po śmierci swej matki t. j. dnia 10 lutego 1598 r. i tegoż samego dnia umarł[95].

Jan-Kazimierz I — II. 6.

Syn Zygmunta III i Konstancji arcyks. austr. urodził się dnia 26 grudnia 1607 r. Fakt ten nastąpił niedługo po północy, gdyż kronikarze podają: Wielewicki: *media hora post mediam noctem,* Zelner: *25 Xbris 1607 alias w nocy ze dnia*

---

[84] *Dogiel* I, 469, 473, Vol. Leg. IV, f. 90. Scr. rer. Pol. XIX, 78, *Waliszewski K.*, Polsko-francuskie stosunki w XVII w. (Kraków, 1889), 203, nr. XXII, Le contract de mariage du roy et de la reine de Pologne, druk współczesny (Paris, 1645) ob. Sprawozdanie z poszukiwań w Szwecji, 284. Podpisanie intercyzy ślubnej wraz z tekstem objaśniającym przedstawia rycina sztychowana przez A. Bosse'a, ob. *Łoski* op. cit. [85] Scr. rer. Pol. XIX, 123, *Radziwiłł* II, 188/9. [86] Scr. rer. Pol. XIX, 147, *Raczyński Edw.* Gabinet medalów pol. II, 66 nr. 124 [87] *Theiner* III, 457, nr. 430. [88] *Radziwiłł* II, 373. [89] *Dzięgiel* op. cit. 36, 111/2. [90] *Waliszewski* op. cit. 298/9, nr. 207. Donosił o tem Piotr de Bonzy, biskup beterański, poseł francuski w liście z Warszawy 11 maja t. r. do Ludwika XIV. *Rudawski,* 514, *Grabowski,* Groby, 43/4. Napis na trumnie królowej daje datę śmierci *VII Idus Maji* t. j. 9 maja. Zaszła tu niewątpliwie omyłka zwykła przy określaniu jakiegoś faktu dokonanego po północy. Bardzo dokładna data posła francuskiego wydaje się najpewniejszą. Dokładną datę śmierci (10.V. 1667, godz. 5 i pół rano) podaje v. Hoverbeck rezydent brandenburski w relacji do elektora, Urkunden XII, 334. [91] *Rudawski,* 514. [92] Scr. rer. Pol. VII, 231. [93] Ibid. [94] *Bielski M. i J.* III, 1782. *Wielewicki* (Scr. rer. Pol. VII, 231) piszący swój dziennik dopiero w latach 1636—1639 podał, zapewne błędnie, dzień 4 czerwca jako datę jej śmierci. [95] Scr. rer. Pol. VII, 246.

Bożego Narodzenia na dzień św. Szczepana, a Messenius: *inter 25 et 26 Decemb. nocte* [96]. Ochrzczony w dzień Nowego Roku przez X. Piotra Skargę, zmarł w ośm dni później t. j. 9 stycznia 1608 r. [97].

Pogrzeb odbył się dnia 19 stycznia tegoż roku [98].

Jan-Kazimierz II II. 7.

Urodził się na zamku krakowskim dnia 22 marca 1609 r., o godzinie 4 rano, jako syn Zygmunta III i Konstancji arcyks. austr. Ochrzczony został dnia 26 kwietnia t. r. [99].

Mając zamiar poświęcić się służbie duchownej przywdział sukienkę zakonną dnia 23 września 1643 r. u OO. Jezuitów w Loreto, skąd następnie udał się do Rzymu dla odbycia nowicjatu, o czem zawiadomił króla papież Urban VIII [100].

Król Władysław mając na uwadze względy dynastyczne, syn bowiem jego jedyny Zygmunt-Kazimierz, urodzony z Cecylji-Renaty, był nader słabego zdrowia, złożył w r. 1645 protestację, u papieża Innocentego X w sprawie zamiaru profesji królewicza Jana-Kazimierza [101]. Już jednak w roku następnym doniósł papież królowi, że brat jego na tajnym konsystorzu w dniu 28 maja zaliczony został w poczet kolegium kardynalskiego [102]. Na skutek tego wniósł Władysław IV (Kraków, 28 lipca 1646 r.), prośbę do kardynała Pamfiljusza o zachowanie Janowi-Kazimierzowi jego prerogatyw królewskich [103].

Nagła śmierć króla Władysława zmusiła Jana-Kazimierza do złożenia godności kardynalskiej i powrotu do kraju. Jeszcze przed formalną elekcją, bo dnia 5 sierpnia 1648 r. donosił kardynałowi Mazarini'emu o powziętem postanowieniu używania tytułu króla szwedzkiego, co też zaraz uskutecznił [104]. Dnia 17 listopada 1648 r. obrany królem, koronował się w Krakowie dnia 17 stycznia 1649 r. [105].

Księstwa opolskie i raciborskie były dwukrotnie w posiadaniu Jana-Kazimierza. Po śmierci Władysława IV nadał je bratu Karolowi-Ferdynandowi, a po jego śmierci, chwilowo je dzierżąc, oddał w posiadanie małżonce Ludwice-Marji [106]. Jeszcze jako królewicz ozdobiony został w r. 1638 orderem Złotego Runa [107].

Jan-Kazimierz abdykował na sejmie dnia 16 września 1668 r. zachowując tytuł króla szwedzkiego [108].

Osiadłszy we Francji uzyskał w drugiej połowie stycznia 1669 r. opactwo Saint Germain des Prés, w skład którego wchodził szereg innych opactw nale-

---

[96] Scr. rer. Pol. X. 259/60, *Zelner,* 31, *Messenius,* Genealogia 52. [97] Scr. rer. Pol. X, 261, *Zelner,* 31. Napis na trumnie nie podaje ani daty urodzenia ani daty śmierci (*Grabowski,* Groby, 38). *Messenius,* Genealogia, 52 podaje błędnie dzień 14 stycznia jako datę śmierci. [98] *Zelner,* 31. [99] Scr. rer. Pol. XIV, 5, *Zelner,* 32, *Rykaczewski,* Relacje II. 212. [100] *Radziwiłł* II, 112, *Theiner* III, 423, nr. 372, Sprawozdanie z poszukiwań w Szwecji, 199 nr. 352, *Rykaczewski,* o. c. II, 283 „Gazette de France", Rome, 26 Septembre 1643. [101] *Waliszewski* op. cit. 202, nr. XXII. [102] *Theiner* III, 439, nr. 404, „Gazette de France", Rome 28.V.1646. [103] *Theiner* III, 440, nr. 407. [104] *Waliszewski* o. c. 214, nr. XLVI. [105] *Radziwiłł* II, 344/5, 354. A. Adersbach donosił w relacji do elektora brandenburskiego (Warszawa, 17.XI.1648) o odbytej w tym dniu elekcji Jana Kazimierza, Urkunden I. 326. Według *Temberskiego* (Scr. rer. Pol. XVI, 96) koronacja odbyła się dnia 15 stycznia. jest to omyłka, gdyż król sam zawiadomił (23.I.1649) papieża o swej koronacji w dniu 17 stycznia (Theiner, III, 456 nr. 428), ob. również *Raczyński,* II, 98 nr. 130. [106] *Dzięgiel* op. cit. 32, 34. [107] Liste nominale, 24. [108] Vol. Leg. IV, 1016, *Rykaczewski,* Relacje II, 389, *Grabowski,* Groby, 54.

żących częściowo do zakonu Benedyktynów, częściowo do Bernardynów. Nadanie opactwa aprobował papież Klemens IX bullą z dn. 8 marca 1669 r.[109] Jan-Kazimierz nie przyjął najprawdopodobniej do końca życia żadnych święceń kapłańskich, ani ślubów zakonnych nie złożył, był opatem tytularnym, nie sprawującym osobiście obowiązków związanych z tą godnością, pobierał jedynie uposażenie z dochodów majątków klasztornych[110].

Zmarł w Nevers, na zapalenie płuc, dnia 16 grudnia 1672 r. Ciało królewskie złożono tymczasowo w kościele Jezuitów w Nevers. Serce króla, w myśl jego życzenia, przechowano w kościele St. Germain des Près w Paryżu[111]. W maju 1675 r. sprowadzono zwłoki królewskie do Polski, a w dniu 31 stycznia 1676 r., w przededniu koronacji Jana Sobieskiego, odbyły się pogrzeby dwóch królów: ostatniego Wazy i Michała Korybuta Wiśniowieckiego[112].

Jan-Albert II. 8.

Urodził się w Warszawie dnia 25 maja 1612 roku, około godz. 9 rano jako syn Zygmunta III i Konstancji arcyks. austr. Ochrzczony został w kościele św. Jana w Warszawie dnia 24 czerwca 1612 r.[113].

Jako 13-letni chłopiec na mocy nieznanego bliżej dyplomu króla Zygmunta III objął, po śmierci Szymona Rudnickiego († 4 lipca 1621), biskupstwo warmińskie, co zatwierdził jednak sejm dopiero w roku 1631[114]. Biskupstwem rządził w imieniu Jana-Alberta x. Michał Działyński biskup hipponeński, sufragan warmiński. Faktycznie rządów w diecezji nigdy nie objął wskutek inwazji wojsk Gustawa-Adolfa[115]. Gdy po śmierci Andrzeja Lipskiego († 4 września 1631 r.) zawakowało biskupstwo krakowskie — kapituła krakowska powołała Jana-Alberta na stolicę biskupią, król mianował w r. 1632 królewicza biskupem, a w następnym roku sejm zatwierdził tę nominację[116]. W roku 1633 papież Urban VIII powołał Jana-Alberta do kolegjum kardynalskiego jako kardynała diakona tytułu Najśw. Marji Panny in Aquiro[117].

Wjazd uroczysty do Krakowa odbył w dniu 27 lutego 1633 r., a 4 marca tegoż roku objął rządy diecezją[118].

Królewicz-biskup zmarł na ospę w Padwie dnia 29 grudnia 1634 r.[119].

---

[109] *Czermak W.* Ostatnie lata Jana Kazimierza, Bibl. Warsz. 1882, III, 271. [110] Ibid. 426. [111] *Grabowski*, Groby, 54. *Rudawski*, 516, Gazette de France z dn. 17.XII.1672. *Bouillard I.*, Histoire de l'abbaie St. Germain des Près (Paris. 1724), 266. [112] Ibid. l. c. *Niemcewicz J. U.*, Zbiór pamiętników historycznych o dawnej Polszcze (Lipsk, 1840) V, 206. [113] Scr. rer. Pol. XIV, 68, 69. Mies. Herald. VII, 1914, 36. [114] *Treter T.*, De episcopatu et episcopis ecclesiae Varmiensis (Cracoviae 1685), 139, 140. Vol. leg. III, f. 668. *Łętowski L.*, Katalog biskupów, prałatów i kanoników krakowskich (Kraków, 1852) II, 186. [115] *Treter* op. cit. 141. [116] *Łętowski* II, 189, *Radziwiłł* I, 23, Vol. Leg. III, f. 791. [117] *Treter*, 144, *Radziwiłł*, I, 139, 140, 146. Pokojowy papieski Bentivolius przywiózł Janowi-Albertowi kapelusz kardynalski, który mu król Władysław uroczyście włożył na głowę. *Temberski* (Scr. rer. Pol. XVI, 49) podaje błędnie jakoby został kardynałem tytułu św. Pryski. [118] *Radziwiłł* I, 146, *Łętowski* II, 190/1. [119] *Grabowski*. Groby, 47. Na podstawie napisu wewnątrz trumny. Na napisie nagrobkowym według *Starowolskiego*. Monumenta, 15/6 jest data 24 grudnia, według Grabowskiego 23 grudnia, *Łętowski* II, 193, bez podania źródła, kładzie datę śmierci na dzień 22 grudnia, wszystkie te daty są niewątpliwie błędne. *Radziwiłł* I, 228, dobrze zwykle poinformowany pisze pod dniem 29 grudnia o śmierci Jana-Alberta. Przyczynę śmierci podał Visconti, ob. *Rykaczewski* Relacje II, 211.

Urodził się w Warszawie dnia 13 października 1613 r. jako syn Zygmunta III i Konstancji arcyks. austr.[120]. Ochrzczony został w Warszawie dnia 4 maja 1614 roku[121].

Nie mając szans do uzyskania korony obrał stan duchowny. Starania króla Zygmunta III o koadjutorję wrocławską dla syna, wówczas 11 lat liczącego, rozpoczęły się na początku 1624 roku[122], jeszcze za rządów diecezją wuja jego Karola, arcyks. austr. Koadjutorem biskupstwa został królewicz w maju tegoż roku, a po śmierci wuja, która nastąpiła dnia 28 grudnia 1624 r.[123] został, po sprzeciwach kapituły wrocławskiej, wyświęcony na biskupa wrocławskiego dnia 3 maja 1625 r.[124], co potwierdził papież Urban VIII bullą z dnia 1 października tego roku[125]. Intronizacja do katedry wrocławskiej odbyła się dnia 7 stycznia 1626 r.[126].

W r. 1641 stany Rzeczypospolitej na sejmie udzieliły królewiczowi, pod ściśle oznaczonemi warunkami, zezwolenia na objęcie również biskupstwa płockiego[127]. Po prekonizacji konsekrowany został na biskupstwo płockie dopiero dnia 1 stycznia 1645 r. przez sufragana płockiego x. Tolibowskiego. Uroczystość konsekracji odbyła się w kościele OO. Jezuitów w Warszawie[128].

Połączywszy w swych rękach rządy dwóch diecezyj: wrocławskiej i płockiej posiadał jeszcze szereg innych godności kościelnych. Przed objęciem biskupstwa płockiego sejm dał królewiczowi w r. 1633 konsens na objęcie na lat 4 opactwa kanoników regularnych lateraneńskich w Czerwińsku[129], a w roku 1635 uzyskał także konsens na objęcie na lat 6 opactwa tynieckiego[130]. W końcu, już po uzyskaniu biskupstwa płockiego, sejm udzielił mu w roku 1649 zezwolenia na objęcie opactwa Cystersów w Mogile, które posiadał na mocy dyplomu królewskiego z dnia 31 maja 1650 r.[131].

Gdy po śmierci Władysława IV księstwa opolskie i raciborskie objął Jan Kazimierz — nadał je dnia 5 listopada 1648 r. Karolowi Ferdynandowi, co usankcjonował cesarz Ferdynand III dyplomem z dnia 30 stycznia 1652 r., przyznając biskupowi tytuł *Herzog in Schlesien zu Oppeln und Ratibor*[132].

Karol-Ferdynand zmarł w Wyszkowie dnia 9 maja 1655 r.[133], pochowany dnia 5 lipca tego roku w kościele OO. Jezuitów w Warszawie[134].

---

[120] Scr. rer. Pol. XIV, 113. *Rykaczewski*, Relacje II, 214. [121] Scr. rer. Pol. XIV, 122. [122] *Mosbach*, 295. [123] *Wutke K.-Jungnitz J.* Stamm und Übersichtstafeln der schlesischen Piasten. Breslau, 1910. (Verzeichnis der Breslauer Bischöfe v. *J. Jungnitz*). [124] *Mosbach*, 301, *Wutke* o. c. [125] *Mosbach*, 308, *Wutke* o. c. [126] Ibid. [127] Vol. Leg IV, 4. [128] *Radziwiłł* II, 154. [129] Vol. Leg. III, 792. [130] Ibid. III, 853. [131] Vol. Leg. IV, 285. Monografia opactwa Cystersów we wsi Mogile (Kraków, 1867), 122. [132] *Dzięgiel Wł.*, 32, 33 przyp. 1, 34. [133] Scr. rer. Pol. XVI, 297, *Rudawski*, 155. Co do daty śmierci biskupa istnieje szereg sprzecznych relacyj, nie poddaję ich rozbiorowi, gdyż datę 9 maja podaje na podstawie napisu na nagrobku *Rudawski*, dalej *Temberski*, a ostatnio *Jungnitz J.* Die Grabstätten der Breslauer Bischöfe (Breslau, 1895), 28, ob. i rec. tej pracy *X. Fijałka*, Kwart. hist. IX (1895), 682 oraz *Wutke* o. c. Rzecz ostatecznie rozstrzyga współczesny napis drukowany na marginesie miedziorytu B. Moncornet'a przedstawiającego portret Karola-Ferdynanda. Napis ten brzmi: *mourut le 9 May 1655* (Bibljoteka ord. hr. Przezdzieckich w Warszawie. Teka z portretami królów polskich i ich rodzin). [134] *Rudawski*, 153. Scr. Pol. XVI, 306.

Aleksander-Karol II. 10.

Najmłodszy z synów Zygmunta III i Konstancji arcyks. austr. urodził się w Warszawie dn. 14 listopada 1614 r. między godz. 7 a 8 wieczorem [135]. Ochrzczony został dn. 4 stycznia następnego roku.[136] Zmarł, według Radziwiłła, w folwarku Wielkie 9 mil od Warszawy dn. 19 listopada 1634 r. na ospę, po zarażeniu się tą chorobą we Lwowie od brata Jana-Kazimierza [137]. Ciało królewicza sprowadzone zostało do Krakowa, gdzie pogrzeb odbył się dn. 7 lutego 1635 r.[138]

Anna-Konstancja II. 10.

O istnieniu tej córki Zygmunta III, zrodzonej z Konstancji arcyks. austr., posiadamy jedyną wiadomość z zachowanej w katedrze krakowskiej trumny z jej zwłokami.

Według napisu znajdującego się na tejże trumnie urodziła się Anna-Konstancja dn. 20 stycznia 1616 r., zmarła 24 maja tegoż roku [139].

Anna-Katarzyna-Konstancja II. 12.

Urodziła się w Warszawie dn. 7 sierpnia 1619 r., o godz. 4 rano, jako córka Zygmunta III i Konstancji arcyks. austr. Ochrzczona została w dn. 1 września tegoż roku [140]. Konstytucją sejmu 1632 r. wyznaczyły jej stany tytułem oprawy starostwa: brodnickie, golubskie i tucholskie [141]. Już w r. 1637 rozpoczęły się, według zapisek Radziwiłła, układy o jej małżeństwo z synem arcyksiężny austr. Klaudji. Był to Ferdynand-Karol dziedzic Tyrolu syn, Leopolda, brata cesarza Ferdynanda II. Układy te wznawiano później w latach 1639 i 1641 [142]. Małżeństwo nie doszło do skutku z powodu różnicy zdań w kwestji posagu królewny i zbyt młodego wieku arcyksięcia. Po przeprowadzeniu odpowiednich rokowań królewna Anna-Katarzyna-Konstancja poślubiła w dniu 8 czerwca 1642 r. w Warszawie Filipa-Wilhelma pfalcgrafa Renu z linji bocznej neuburskiej [143]. Zmarła bezpotomnie w Kolonji dn. 8 października 1651 r. [144]. Pochowana została w grobach książęcych kościoła OO. Jezuitów w Düsseldorfie [145].

---

[135] Scr. rer. Pol. XIV, 126. [136] Ibid. 142. [137] *Grabowski*, Groby, 48 (napis na zewnętrznej stronie trumny), *Rykaczewski*, Relacje II, 211 (Relacja nuncjusza Honorjusza Visconti'ego z Warszawy, dn. 15 lipca 1636 r.), *Radziwiłł* I, 226. Miejscowości *Wielkie* w pobliżu Warszawy nie udało mi się odnaleźć. *Grabowski*, (Groby, 55) podaje również napis z nagrobka królewicza, gdzie jednak data jest błędna: *XIV Calend. Decembris 1634* t. j. 18 listopada, ponieważ *Starowolski* (Monumenta, 17) zamieszcza napis nagrobkowy z datą śmierci 19.XI.1634, trzeba uznać datę 18 listopada podaną przez Grabowskiego za omyłkę wydawcy lub błąd zecerski. [138] *Radziwiłł* I, 229. [139] *Grabowski*, Groby, 39. [140] Scr. rer. Pol. XIV, 303, 305. *Rybaczewski*, Relacje II, 216. Nuncjusz H. Visconti w relacji z dn. 15 lipca 1636 r. podał dzień 9 sierpnia jako datę urodzin królewny, ponieważ *Wielewicki* w tym samym mniej więcej czasie spisywał swój *Dziennik*, wypada jemu oddać pierwszeństwo co do ścisłości daty. [141] Vol. Leg III, f. 709. [142] *Radziwiłł*, I, 359, 425, 427, II, 29/30. [143] Ibid. II, 64 [144] *Brossius-Mapius*, II, 155. *Hassencamp R.*, Der Ehebund der polnischen Prinzessin Anna-Catharina-Constantia mit Philipp-Wilhelm v. Pfalz-Neuburg und seine politischen Folgen, Zeitschrift der Hist. Gesell. f. d. Provinz Posen, R.IX(1894). 419. Allg. Deutsche Biographie XXVII, 29 *Temberski* (Scr. rer. Pol. XVI, 193) podaje błędną datę śmierci. [145] *Rudawski* 92, *Hassencamp* l. c.

Filip-Wilhelm

Urodził się dn. 4 października 1615 r. w Neuburgu nad Dunajem jako syn Wolfganga-Wilhelma pfalcgrafa Renu z bocznej linji neuburskiej, i Magdaleny, ks. bawarskiej [146].

Po śmierci swej pierwszej żony Anny-Katarzyny-Konstancji, córki Zygmunta III i Konstancji arcyks. austr., poślubił dn. 3 września 1653 r. Elżbietę-Amalję, córkę Jerzego II landgrafa hesko-darmsztadzkiego i Zofji-Eleonory ks. saskiej. Zmarł w Wiedniu dn. 12 września 1690 r., pochowany w Neuburgu [147].

Zygmunt-Kazimierz III. 1.

Urodził się dn. 1 kwietnia 1640 r., o godz. 4 rano, jako syn Władysława IV i Cecylji-Renaty [148]. Ochrzczony został w kościele św. Jana w Warszawie dnia 18 kwietnia tegoż roku [149].

Zmarł w Warszawie dn. 9 sierpnia 1647 r. między godz. 8 a 9 wieczorem [150]. Pogrzeb odbył się w Krakowie dn. 24 września 1647 r. [151].

Marja-Anna-Izabella III. 2.

Urodziła się w Warszawie dn. 8 stycznia 1642 r. jako córka Władysława IV i Cecylji-Renaty arcyks. austr. [152]. Zmarła dn. 7 lutego tegoż roku i pochowana w katedrze krakowskiej [153].

Władysław-Konstanty Waza (Hr. de Wasenau) II. 3.

Odnalezienie źródeł stwierdzających fakta genealogiczne w odniesieniu do potomstwa naturalnego jest przedsięwzięciem z natury rzeczy nadzwyczaj trudnem. To też i co do potomstwa naturalnego Władysława IV zmuszony byłem oprzeć się wyłącznie na literaturze starszej i nowszej, czasem niedość krytycznej i nie popartej należycie źródłami.

Władysław IV posiadał, przed zawarciem małżeństwa z Cecylją-Renatą, kochankę Jadwigę Łuszkowską, mieszczankę pochodzącą ze Lwowa zwaną *Jadwiżką ze Lwowa, Łuszkowczanką* lub *Grocholską*, z którą wszedł w bliższe stosunki we Lwowie w r. 1634. Sprowadził ją następnie do Warszawy i tutaj zapewne, około

---

[146] *Haeutle Ch.*, Genealogie des erlauchten Stammhauses Wittelsbach (München, 1870), 75, 184, 60. Według Allg. Deutsche Biographie, XXVII, 27 — urodził się 25 listopada 1615, a zmarł 2 września 1690 r. [147] *Haeutle* o. c. 75, Allg. D. Biogr. XXVII, 29, 30. [148] *Radziwiłł* II, 6, *Grabowski*, Groby, 49. [149] *Radziwiłł* II, 6, Mies. Herald. VII, 1914, 36. [150] *Radziwiłł* II, 276. *Grabowski*, Groby, 49, *Starowolski*, 14, Scr. rer. Pol. XIX, 203, 206/7. [151] Scr. rer. Pol. XIX, 206, *Radziwiłł* II, 279. [152] *Radziwiłł* II, 54. *Grabowski*, Groby, 50, *Starowolski*, 254. [153] *Starowolski*, l. c. podaje z nagrobka datę śmierci 8 lutego, miarodajnym będzie jednak napis zamieszczony wewnątrz trumienki zawierający datę 7 lutego, (Grabowski l. c.) *Czermak W.*, Studya historyczne (Kraków, 1901) 32 pisząc o śmierci królewny opiera się na depeszy nuncjusza Filonardego z datą „*Varsovia, 8 febrarrio 1642*“ (Arch. Watyk. Nunz. de Polonia, v. 49). Jest to jednak niewątpliwie data samej depeszy, a nie śmierci, która nastąpiła dzień przedtem.

r. 1635 urodził się z niej syn, któremu Władysław IV nadał nazwisko swe rodowe: Władysław-Konstanty Waza [154].

Matka Władysława-Konstantego wydana została w r. 1637 zamąż za Jana Wypyskiego h. Grabie, chorążego nurskiego, starostę mostowskiego, który ponadto wyposażony został przez króla starostwem mereckiem [155].

Po śmierci Władysława IV i matki zajął się nim zapewne Jan Kazimierz. Młody Władysław-Konstanty wyjechał zagranicę, czas pewien przebywał w Anglji, Hiszpanji, następnie we Francji pędząc życie pełne przygód i awantur miłosnych. W tym mniej więcej czasie, nie chcąc stwarzać sobie większych trudności życiowych przezwał się hrabią de Wasenau (Vasenau) [156].

Jan-Kazimierz, zmarły w roku 1672, nie zapomniał o synie nieślubnym swego brata, i w kodycylu, spisanym dn. 13 grudnia 1672 r., a dołączonym do aktu testamentu z dn. 12 grudnia, zapisał hr. Wasenau sumę 30.000 liwrów, zabezpieczoną na pretensjach do króla hiszpańskiego [157].

Wasenau opuścił Francję, nie mając już wysokiego protektora w osobie „stryja królewskiego", i znalazł się w Rzymie, gdzie uzyskał oparcie na dworze królowej Krystyny, która uznała go za krewnego i mianowała kapitanem swej gwardji. Papież Aleksander VIII kreował go szambelanem, a Innocenty XII godność tę potwierdził.

Władysław-Konstanty hr. de Wasenau zmarł w Rzymie dnia 19 marca 1698 r. jako ostatni z linji polskiej Wazów. Spadkobierca jego niewielkiego majątku kardynał Jan Franciszek Albani, późniejszy papież Klemens XI. ufundował mu piękny grobowiec w kościele S. Francesco delle Stimmate w Rzymie. Na grobowcu umieszczone zostało popiersie zmarłego z herbami polsko-szwedzkiemi, a poniżej odpowiedni napis [158].

---

[154] *Kwiatkowski Kajetan*, Dzieje narodu polskiego za panowania Władysława IV (Warszawa 1823), 359. *Rumbold z Połocka*, op. cit. 174, 176. *Chłędowski Kazimierz*, Rzym. Ludzie baroku, (Lwów 1912). 415. *Gawlik Miecz*., Kwart. hist. XXVIII (1914), 531. [155] *Chłędowski* l. c. *Rumbold z Połocka*, 174, *Kwiatkowski*, 359. [156] *Chłędowski* o. c. 416. *Rumbold z Połocka*, 176 (pod tym pseudonimem ukrywa się, do dziś dnia żyjący, a rzadko pisujący historyk — z wykształcenia prawnik) wprowadził nieścisłości w przedstawieniu sprawy potomstwa nieślubnego Władysława IV. Mianowicie podał on, że król posiadał dwóch synów nieślubnych: *Konstantego Wazę* i hr. *de Verenault*. Co do tego ostatniego powołał się na testament Jana-Kazimierza, zamieszczony w Relacjach nuncjuszów II, 352. Tymczasem w Relacjach niema wogóle testamentu króla, i w całości nie był ogłoszony w polskiej literaturze historycznej. Tak więc autor „Zdrowia Władysława IV" z jednego syna naturalnego królewskiego stworzył dwie osoby. Ob. co do tego i *Gawlik* l. c. — *Czermak W*., Ostatnie lata życia Jana-Kazimierza, Bibl. Warsz. 1892, III, 465 zamieścił testament Jana-Kazimierza w streszczeniu i również omówił legat króla dla „syna naturalnego Władysława IV" hr. de *Vazenault*. *Czermak* o. c. 461 przyp. 1. oparł streszczenie testamentu na odpisie w języku włoskim, znajdującym się w Bibl. Corsiniańskiej w Rzymie. Widocznie pomyłka w nazwisku hrabiego przedostała sią i do innych odpisów testamentów, skoro *Rumbold z Połocka* zamieścił nazwisko w formie *Verenault*. Obecnie, po zbadaniu różnych relacyj, ustalone już zostało jego nazwisko, które Władysław-Konstanty Waza przybrał za własne. [157] *Czermak*, o. c. 465. *Raul André-Simon*, Mort d'un roi (Paris, b. r.). 27. Autor ten ogłosił testament w pełnym tekście francuskim. Na pracę tę zwrócił mi łaskawie uwagę Doc. Dr. Władysław Tomkiewicz. [158] *Chłędowski*, o. c. 417, 420.

Marja-Anna-Teresa IV. 1.

Istnieją dwie różne relacje o dacie urodzenia Marji-Anny-Teresy córki Jana Kazimierza i Ludwiki-Marji. Według Radziwiłła królewna urodziła się w Warszawie dnia 1 lipca 1650 r., przyczem kanclerz litewski powołuje się na list, którym król oznajmił mu *„iż Pan Bóg 1 lipca dał mu córkę“* [159]. Druga relacja dziejopisa czasów Jana-Kazimierza, Rudawskiego, ustala fakt urodzin na dzień 21 lipca 1650 r. [160]. Z tych dwóch różnych dat wybieram pierwszą, przekazaną przez Radziwiłła, gdyż ona opiera się na liście króla najlepszego niewątpliwie informatora. Również i data chrztu królewny wykazuje różnice w obydwóch kronikach. Rudawski podaje dzień 14 sierpnia [161], a Radziwiłł 2 sierpnia, wymieniając równocześnie jej imiona otrzymane na chrzcie św. [162]. Wydaje mi się pewniejszą data podana przez Radziwiłła t. j. dzień 2 sierpnia.

Królewna zmarła dnia 1 sierpnia 1651 r., pochowana pod wielkim ołtarzem w kościółku św. Teresy na Krakowskiem Przedmieściu w Warszawie, dziś należącym do Towarzystwa Dobroczynności [163].

Jan-Zygmunt IV. 2.

Urodził się dnia 6 stycznia 1652 r. jako *secundo genitus* Jana-Kazimierza i Ludwiki-Marji [164].

Nie uwzględniam dat urodzin królewicza podanych przez Rudawskiego i Radziwiłła. Pierwszy ustalił fakt urodzin na dzień 1 stycznia, drugi na 11 stycznia [165], dane te jednak wobec istnienia napisu współczesnego na trumnie należy uznać za nieścisłe. Imiona chrzestne królewicza stały się również powodem do nieporozumień. Rudawski pisząc o urodzinach drugiego dziecka Jana-Kazimierza nadał mu imiona *Karol-Ludwik* [166], co powtórzył Weinert, powołując się zresztą na *Memoriale* Radziwiłła. W rzeczywistości ten ostatni nie podał wcale imion nowonarodzonego królewicza. Kwestję imion rozstrzyga napis umieszczony na trumnie, a inne imiona należały zapewne do sfery projektów zasłyszanych na dworze [167]. Jan-Zygmunt zmarł dnia 20 lutego 1652 r., pochowany w katedrze wawelskiej [168].

Marja-Katarzyna IV. 3.

Testament Jana-Kazimierza spisany w Nevers dnia 12 grudnia 1672 r. wymienia małą dziewczynę Marję-Katarzynę, bez podania nazwiska, której przeznacza sumę 15000 liwrów, aby mogła wstąpić do zakonu Wizytek [169].

---

[159] *Radziwiłł* II, 423. [160] *Rudawski*, 63. [161] Ibid. [162] *Radziwiłł* II, 423. [163] Ibid. II, 451, *Rudawski*, 79. [164] *Grabowski*, Groby 48. Napis na miedzianej trumnie w grobie pod kaplicą Wazów w katedrze wawelskiej. [165] *Rudawski* 97, *Radziwiłł* II, 456. [166] *Rudawski* 97. [167] *Weinert A.*, Pamiątka życia ostatnich latorośli szczepu Jagiellonów w Polsce. „Echo“, pismo codzienne, Warszawa, 1880 m. 89. [168] *Grabowski*, Groby 48, *Radziwiłł* II, 464, *Weinert* op. cit. podał jako miejsce pochowania królewicza kościół Karmelitanek Bosych na Krakowskiem Przedmieściu w Warszawie, być może, że groby tam się znajdujące były miejscem tymczasowego jego spoczynku. [169] *Czermak* o. c. 464 przyp. 2.

Zachodzi możliwość, że to była córka naturalna Jana-Kazimierza, zrodzona już za jego pobytu we Francji. Któż był jednak jej matką?

Jeszcze za życia Jana-Kazimierza rozchodziły się pogłoski o tajnym ślubie króla z panią de l'Hôpital. Była to osoba o niezbyt dobrej reputacji i konduity. Nazywała się Marja Mignot, była praczką pochodzącą z Grenoble, i odznaczała się rzadką pięknością. Poślubiła najpierw nieznanego bliżej radcę parlamentu z Delfinatu. Po krótkim z nim pożyciu weszła w r. 1653 po raz drugi w związki małżeńskie z Franciszkiem de l'Hôpital marszałkiem Francji, który zmarł w roku 1660 [170].

Zastanawiającem jest, że w testamencie Jana-Kazimierza jest deklaracja tej treści, że król jest dłużnikiem Pani marszałkowej de l'Hôpital na sumę 300 dublów złota (podwójnych luidorów), na którą to sumę ona nie posiada żadnego pisemnego potwierdzenia [171]. Deklaracja ta jest dowodem, że król pozostawał w jakichś stosunkach z marszałkową, a ów dług mógł być dyskretną formą darowizny. Jest zatem rzeczą możliwą, że Marja-Katarzyna była owocem przyjaźni ex-króla z panią marszałkową, na co jednak niema bezpośrednich dowodów. Pani de l'Hôpital zmarła dnia 30 listopada 1711 r.[172], o Marji-Katarzynie brak później wszelkich wiadomości.

* * *

Kostka-Napierski

Głośny w połowie XVII w., z werbowania ludzi do wojska na podstawie sfałszowanych uniwersałów królewskich i wzniecenia buntu wśród chłopstwa podgórskiego w województwie krakowskiem, niejaki Aleksander z Sztemberku Kostka, zwany również Napierskim, miał na śledztwie zeznać, że jest synem naturalnym króla Władysława IV i nazywa się Szymon Bzowski.

Według innej wersji nazwisko Kostka dano mu w niemowlęctwie gdy oddany został na wychowanie do rodu Kostków. W źródłach brak jakiegokolwiek potwierdzenia zeznań Kostki-Napierskiego o jego pochodzeniu naturalnem od Władysława IV.

Kostka-Napierski powieszony został w Krakowie dn. 28 czerwca 1651 r.

---

[170] Ibid. 433/4. Wiadomość o rzekomem małżeństwie Jana-Kazimierza znajduje się jedynie w „Curiosités historiques" (Amsterdam, 1759), 195—198. Autor tych Curiosités opierał się jednak na listach z XVII w. pani de Noyers, przytaczanych we fragmentach. [171] *Czermak* l. c. [172] Curiosités l. c. [173] Kubala L., Szkice historyczne, Ser. I—II, wyd. 5 (Lwów, 1923), 205, 206, 213.

Tablica I.

1. Jan III
ks. finlandzki 1556/7,
kr. szwedzki 1569,
* Stegeborg, 20 grudnia 1537,
† Sztokholm, 17 listopada 1592,
poch. Upsala, 25 stycznia 1594:
∾ 1) Wilno, 4 października 1562
Katarzyna, c. Zygmunta I, kr. pol. i Bony Sforza,
* Kraków, 1 listopada 1526,
† Sztokholm, 16 września 1583,
poch. Upsala, 16 lutego 1584
∾ 2) Västeras, 21 lutego 1585:
Gunnilla, c. Jana Axelsson Bielke i Małgorzaty Posse
* 25 czerwca 1568,
† Braborg, 25 czerwca 1597

2. **Izabella**
* Gripsholm 1564,
† w poł. 1566,
poch. Stregnitz

3. **Zygmunt III**
kr. pol., szwedzki, wybr. kr. pol. 19 sierpnia 1587,
kor. kr. pol. 27 grudnia 1587,
kor. na kr. szwedz. 1594,
* Gripsholm, 20 czerwca 1566,
† Warszawa, 30 kwietnia 1632,
poch. Kraków, 4 lutego 1633
∾ 1) Kraków, 31 maja 1592:
Anna, c. Karola II arcyks. austr. i Marji ks. bawarskiej,
* Grac, 16 sierpnia 1573,
† Warszawa, 10 lutego 1598,
poch. Kraków, 16 października 1599
∾ 2) Kraków, 11 grudnia 1605:
Konstancja, c. Karola II arcyks. austr. i Marji ks. bawarskiej,
* Grac, 24 grudnia 1588,
† Warszawa, 10 lipca 1631,
poch. Kraków, 4 lutego 1633

Potomstwo ob. Tablica II.

4. **Anna**
* Eskilstuna, maj 1568,
† Brodnica, 6 lutego 1625,
poch. Toruń, 16 lipca 1636

Tablica II.

Zygmunt III

kr. pol., szwedzki, wybr. kr. pol. 19 sierpnia 1587, kor. kr. pol. 27 grudnia 1587, kor. na kr. szwedzkiego 1594, * Gripsholm, 20 czerwca 1566, † Warszawa, 30 kwietnia 1632, poch. Kraków, 4 lutego 1633, ∞ 1) Kraków, 31 maja 1592:

Anna, c. Karola II arcyks. austr. i Marji ks. bawarskiej * Grac, 16 sierpnia 1573, † Warszawa, 10 lutego 1598, poch. Kraków, 16 października 1599,

∞ 2) Kraków, 11 grudnia 1605:

Konstancja, c. Karola II arcyksięcia austr. i Marji ks. bawarskiej, * Grac, 24 grudnia 1588, † Warszawa, 10 lipca 1631, poch. Kraków, 4 lutego 1633

Z pierwszej żony:

1. **Anna-Marja** * Warszawa, 23 maja 1593, † Warszawa, 9 lutego 1600, poch. Kraków, 22 października 1600.
2. **Katarzyna I** * Sztokholm, 19 kwietnia 1594 † Sztokholm, 15 maja 1594
3. **Władysław IV** kr. pol., szwedzki, w. ks. moskiewski, ks. opolski i raciborski, wybr. w. ks. moskiewskim 27 sierpnia 1610, wybr. kr. pol. 8 listopada 1632, ks. opol. i racib. 1645, * Łobzów, 9 czerwca 1595, † Merecz, 20 maja 1648 poch. Kraków, 15 stycznia 1649, ∞ 1) Warszawa, 12 września 1637:

Cecylja-Renata, c. ces. Ferdynanda II i Marji Anny ks. bawarskiej, * Grac, 16 lipca 1611, † Wilno, 24 marca 1644, poch. Kraków, 20 czerwca 1644, ∞ 2) Warszawa, 10 marca 1646:

Ludwika-Marja Gonzaga, c. Karola I. ks. Mantui etc. i Katarzyny ks. lotaryńskiej, * 18 sierpnia 1611, † Warszawa, 10 maja 1667, poch. Kraków, 22 września 1667.

Potomstwo ob. Tablica III.

4. **Katarzyna II**, * wrzesień 1596, † Warszawa, 2 czerwca 1597
5. **Krzysztof** * † Warszawa, 10 lutego 1598

Z drugiej żony:

6. **Jan-Kazimierz I**, * 26 grudnia 1607, † 9 stycznia 1608, poch. 19 stycznia 1608.
7. **Jan-Kazimierz II**, kardynał, kr. pol., szwedzki, ks. opolski i raciborski, obr. kardynałem 28 maja 1648, wybr. kr. pol. 17 listopada 1648, kor. 17 stycznia 1649, abdykował z kor. pol. 16 września 1668, opat St. Germain des Prés 1669, * Kraków, 22 marca 1609, † Nevers, 16 grudnia 1672, ∞ Warszawa, 31 maja 1649:

Ludwika Marja, wdowa po Władysławie IV, **ob. Tabl. II. 3.**

Potomstwo ob. Tablica IV.

8. **Jan Albert**, biskup warmiński 1631, biskup krakowski 1632/3, kardynał tyt. N. M. P. in Aquiro 1633, * Warszawa, 25 maja 1612, † Padwa, 29 grudnia 1634
9. **Karol Ferdynand**, koadj. bisk. wrocław. 1624, biskup wrocławski 1625, biskup płocki 1645, opat kan. later. w Czerwińsku 1633, opat tyniecki 1635, opat mogilski 1650, ks. opolski i raciborski 1648, * Warszawa, 13 października 1613, † Wyszków, 9 maja 1655, poch. Warszawa, 5 lipca 1655
10. **Aleksander Karol**, * Warszawa, 14 listopada 1614, † Wielkie, 19 listopada 1634, poch. Kraków, 7 lutego 1635.
11. **Anna Konstancja**, * 20 stycznia 1616, † 24 maja 1616.
12. **Anna Katarzyna Konstancja**, * Warszawa, 7 sierpnia 1619, † Kolonja, 8 października 1651, ∞ Warszawa, 8 czerwca 1642: **Filip Wilhelm**, pfalcgraf Renu z linji neuburskiej, s. Wolfganga Wilhelma i Magdaleny ks. bawarskiej, * Neuburg, 4 października 1615, † Wiedeń, 12 września 1690.

Tablica III.

Władysław IV

kr. pol., szwedzki, w. ks. moskiewski, ks. opolski i raciborski, wybr. w. ks. moskiewskim 27 sierpnia 1610, wybr. kr. pol. 8 listopada 1632, ks. opolski i raciborski 1645,
* Łobzów, 9 czerwca 1595,
† Merecz, 20 maja 1648,
poch. Kraków, 15 stycznia 1649

∾ 1) Warszawa, 12 września 1637:

Cecylja Renata, c. ces. Ferdynanda II i Marii Anny ks. bawarskiej,
* Grac, 16 lipca 1611,
† Wilno, 24 marca 1644,
poch. Kraków, 20 czerwca 1644

∾ 2) Warszawa, 10 marca 1646:

Ludwika Marja Gonzaga, c. Karola I. ks. Mantui etc. i Katarzyny ks. lotaryńskiej,
* 18 sierpnia 1611,
† Warszawa, 10 maja 1667,
poch. Kraków, 22 września 1667

Z pierwszej żony:

1. **Zygmunt Kazimierz**
* 1 kwietnia 1640,
† Warszawa, 9 stycznia 1647,
poch. Kraków, 24 września 1647

2. **Marja Anna Izabella**
* Warszawa, 8 stycznia 1642,
† 7 lutego 1642

Z Jadwigi Łuszkowskiej:

3. **Władysław Konstanty Waza** (hr. de Wasenau)
kapitan gwardji królowej szwedzkiej Krystyny w Rzymie, szambelan papieski,
* ok. 1635
† Rzym, 19 marca 1698

Tablica IV.

Jan Kazimierz II

kardynał, kr. pol., szwedzki, ks. opolski i raciborski, wybr. kardynałem 28 maja 1648, wybr. kr. pol. 17 listopada 1648, kor. 17 stycznia 1649, abdykował z kor. pol. 16 września 1668, opat St. Germain de Prés 1669.
* Kraków, 22 marca 1609,
† Nevers, 16 grudnia 1672

∾ Warszawa, 31 maja 1649, **Ludwika Marja Gonzaga**, wdowa po Władysławie IV,

ob. Tabl. II. 3

1. **Marja Anna Teresa**
* 1 lipca 1650,
† Warszawa, 1 sierpnia 1651

2. **Jan Zygmunt**
* 6 sierpnia 1652,
† 20 lutego 1652

Z Marji de l'Hopital ?:

3. **Marja Katarzyna**
* po r. 1669. Zakonnica w klasztorze PP. Wizytek.

Nieco o „szlacheckich tytularnych próżniakach“.

W znakomitym swoim dziele, „Dzieje Polski Nowożytnej“, przedstawia profesor Konopczyński rolę szlachty, od czasów Zygmuntowskich aż do rozbiorów, ze zwykłą sobie bezstronnością, nie apoteozując bynajmniej jej przeszłości, jak to czynili zwykle dawniejsi dziejopisarze, ani też nie przejaskrawiając jej wad i błędów, i nie odmawiając rzeczywistych zalet i zasług, jak się to stało modnym u niektórych historyków w ostatnich czasach. Jednak jeden zarzut, wspomniany w tym dziele mimochodem, nie wydaje mi się w zupełności uzasadniony: przeciwstawiając tytularnym urzędom szlacheckim urzędy miejskie w XVI i XVII wieku, mówi prof. Konopczyński: „W miastach funkcjonują liczni, odrębni urzędnicy, pracowitsi od szlacheckich tytularnych próżniaków“ [1].

Pomijając już kwestję, czy np. „pracowitość“ okazywana przez różnych ławników i pisarzy miejskich w sądzeniu spraw o czary była bardzo pożądaną, pragnę jednak zaznaczyć, iż nie można nazywać próżniakami wielu z tych, którzy piastowali tytularne godności w Polsce, zastrzeżone szlachcie, zwłaszcza jeżeli mowa o wieku XVII-ym.

W krajach zachodniej i środkowej Europy zachowały się tytularne godności dworskie, jako zabytek rzeczywistych funkcji, pełnionych na dworach panujących w średniowieczu. Służyły one do uświetniania tronów, a nagradzania lub odznaczania członków wybitnych rodów.

W Polsce XVI i XVII-go w. godności te były pozostałością po księstwach i ziemiach dzielnicowych, szczególnie liczne na Mazowszu. Przy tworzeniu nowych jednostek administracyjnych, ustanawiano nowe urzędy tytularne, nie mające już żadnego uzasadnienia historycznego, dla dogodzenia próżności szlacheckiej w danych okolicach, a także dla nagrodzenia zasług.

Do urzędów tytularnych nie należały oczywiście ani urzędy grodzkie, ani też sądowe ziemskie. Również i podkomorzy, aczkolwiek godność reprezentacyjna, „princeps nobilitatis“, był jednak równocześnie i sędzią w sprawach granicznych. Że urzędy sądowe, przy pieniactwie szlachty, nie były synekurami, świadczą niezliczone księgi sądowe, ziemskie, grodzkie i podkomorskie, jakie się dotychczas zachowały. Do tytularnych godności ziemskich nie można również zaliczać urzędu chorążego, który sprawował różne czynności, połączone z pospolitym ruszeniem. Urząd ten otrzymywali niemal zawsze zasłużeni rycerze, nieraz dopiero po długoletniej służbie wojennej. Znajdujemy tego przykłady w pierwszych tomach „Polskiego Słownika Biograficznego“ pomnikowego dzieła, które wychodzi pod redakcją prof. Konopczyńskiego. I tak np. o Janie Boratyńskim, jednym z najznakomitszych rotmistrzów z czasów Zygmunta Starego, czytamy: „Zwycięstwo pod Połockiem opromieniło aureolą sławy Boratyńskiego i przyniosło mu pierwszą godność ziemską: urząd chorążego przemyskiego“ [2]. Nieco dalej mowa o czynach wojennych Piotra Dunina Borkowskiego. Ten „miles egregius“ mianowany wreszcie, został chorążym sandomierskim w roku 1616, na kilka lat przed śmiercią [3]. Czapski Franciszek Mirosław, walczy pod Beresteczkiem, następnie na czele „wielce okrytej“ chorągwi, którą wystawił własnym sumptem, zmaga się wytrwale

---

[1] I. 370. [2] II. 308. [3] II. 336.

i nieraz pomyślnie ze Szwedami. „Za tak wielkie zasługi dopiero u samego schyłku życia uzyskał nagrodę: chorąstwo malborskie“ [4] i t. d.

Wspomnę tu, iż chorążym orszańskim był pułkownik J. K. M. Kmicic, „żołnierz dobry“, znany z walk z Chowańskim, tylko nie Andrzej, jak go ochrzcił Sienkiewicz w „Potopie“, lecz Samuel [5].

Kilka urzędów ziemskich w Koronie i na Litwie, uważanych za tytularne, miało jednak pewien zakres działania. Do nich należał np. urząd wojskiego. Godność ta, w średniowieczu czysto wojskowa, jeszcze w myśl Konstytucji z roku 1538 miała być nadawaną talko zasłużonym żołnierzom: „Tribunatus bene meritis militibus sunt conferendi“ [6]. Później przymus ten zniesiono, w praktyce nadawano ją jednak dalej zasłużonym żołnierzom tak w czynnej służbie (np. Jakób Michałowski, wojski lubel., a zarazem chorąży nadwornej chorągwi usarskiej J. K. M. [7], Felicjan Białogłowski, dzielny rotmistrz lekkich chorągwi, a później chorągwi pancernej, rycerz z pod Chocima i Wiednia, był równocześnie wojskim przemyskim) [8], jak i wysłużonym. Do obowiązków wojskiego należała nietylko opieka nad rodzinami, których członkowie wyruszyli z pospolitym ruszeniem w czasie wojny, ale — wraz z urzędnikami grodzkimi — przedewszystkim nadzór nad zamkami obronnymi, w których, w myśl konstytucji z r. 1621, w czasie pospolitego ruszenia rezydować byli powinni. Do nich też należało utrzymywanie bezpieczeństwa, chwytanie „hultaystwa“ i t. p. Była to zatem wcale poważna i odpowiedzialna funkcja [9].

Godnościami czysto tytularnymi były w szczególności urzędy stolników, podczaszych, podstolich, cześników, mieczników. Dawały one tylko prawo zasiadania na sejmikach na honorowych miejscach, podpisywania aktów publicznych przed zwykłą szlachtą, nie piastującą urzędów, prawo do tytulatury generosus w XVI w., a magnificus (małżonka „magnifica") w XVII w. W hierarchji urzędniczej zajmowali stolnikowie i podczaszowie poczesne miejsce, zaraz po sędziach ziemskich, a przed podsędkami (Konst. z r. 1611).

Były to więc urzędy bez żadnego zakresu działania. Ceniono je jednak i ubiegano się o nie. Otrzymywali je bowiem zwykle — zwłaszcza w XVII w. — ci, którzy długoletnią służbą wojskową, zasługami wojennymi, a częstokroć i hojnie szafowaną krwią swoją za Rzeczpospolitę, na odznaczenie zasłużyli. Królowie nadawali te godności nieraz wprost na polu bitwy: Sławny zagończyk, rotmistrz pancerny, Marek Gdeszyński, otrzymuje ciężką ranę w bitwie pod Zborowem, która wkrótce spowoduje jego zgon. Jan Kazimierz jeszcze w obozie pod Zborowem, w dniu 15.VIII 1649, nadaje mu godność stolnika lwowskiego, po Stanisławie Kowalskim, równierz rotmistrzu pancernym, który w bitwie tej poległ [10]. W tymże obozie pod Zborowem daje król stolnikostwo warszawskie Stanisławowi Gulczewskiemu, a miecznikostwo podolskie (po zabitym w tej bitwie mieczniku) Tomaszowi Łychowskiemu [11]. Nieustraszonej odwagi Szwed, Aswerus Heydepol, nobilitowany w r. 1673 (otrzymał zarazem nazwisko „Wrzospolski“), pułkownik

[4] IV. 172. [5] Pasek, Pamiętniki, wyd. krakow. 1929, s. 175, 176, 178; Medeksza, Księga Pamiętnicza 251; Poczobut Odlanicki, Pamiętnik 51; Boniecki X. 187. [6] Herburt, Statuta 507. [7] Oświęcim S., Dyaryusz 314 i Michałowski, Księga Pamiętnicza. [8] Pol. Słown. Biogr. II. 15; Boniecki I. 188. [9] Vol. Leg. III. 201, 202. [10] Miesięcznik Heraldyczny r. 1935 s. 81 i źródła tam podane; Akta grodz. i ziem. z Archiw. Bernardyń. X 262 (w oryginale jest stolnik, a nie podstoli), XXI. 1,9. [11] A. G. Z. X. 262.

J. K. M., uzyskał był 7.IV 1679 ze względu na *„od dawnych czasów w różnych ekspedycyach z stratą zdrowia y substancyi odważne dzieła“* tytularny urząd podczaszego czernichowskiego. Śmiertelnie raniony w bitwie pod Wiedniem, umiera w kilka dni później. Opróżniony po nim urząd podczaszego konferuje Sobieski w obozie pod Presburgiem, 24.IX 1683, Stanisławowi Korytce, towarzyszowi roty usarskiej, który *„na polach Wiedeńskich równo z nami w oczach wszystkiego Rycerstwa mężnie przeciwko dziedzicznemu Krzyża Świętego nieprzyjacielowi stawał“*, i który w tej bitwie stracił dwóch braci [12]. W wydanych dotychczas drukiem tomach Pol. Słownika Biograficznego, znajdujemy szereg zasłużonych rycerzy, którzy otrzymali godności stolników, podstolich i t. p., jak np.: Bieganowski Mikołaj „Dzielny żołnierz oraz zdolny dyplomata... dostąpił też szeregu godności. Przed r. 1641 został podstolim lwowskim... „Bogusz Jan Marcin, zasłynął jako dzielny żołnierz, wsławiwszy się zwłaszcza w rozlicznych potyczkach z Tatarami i Turkami... „Za pana Bogusza Turek z Kamieńca nie rusza“, mówiła o nim skomponowana na jego cześć pieśń... jest wspominany jako podstoli nowogrodzki, a później czernichowski”. Brzozowski Maksymiljan, późniejszy wojewoda brzeskolitewski, „Działalność publiczną rozpoczął od służby wojskowej. W r. 1633 brał udział w walkach polsko-tureckich jako porucznik wojewody St. Lubomirskiego. W r. 1635 został podstolim kijowskim“. Brzuchowski Franciszek, późniejszy kasztelan lubaczowski, „Cały prawie żywot swój spędził na służbie wojennej... W r. 1688 występuje on jako łowczy łukowski, w r. 1693 zaś jako podczaszy żydaczowski a zarazem chorąży znaku pancernego królewskiego“. Syn jego, Józef Antoni, „podobnie jak ojciec całe prawie życie spędził na służbie wojennej. W r. 1699 występuje jako towarzysz chorągwi pancernej królewskiej i podstoli trembowelski...“ Chełmski Marcjan Scibor, „mąż do wojny urodzony“, był w latach 1664-7 pułkownikiem regimentu arkebuzerii... od r. 1666 podstoli sandomierski. Chodorowski Aleksander Stefan, rotmistrz pospolitego ruszenia, później rotmistrz chorągwi kozackiej (pancernej), walczył pod Wiedniem. Stolnik lwowski od r. 1665, zaś od r. 1683 podkomorzy lwowski. Brat jego Krzysztof Stanisław, rotmistrz chorągwi kozackiej „odznaczył się w wyprawie na czambuły tatarskie r. 1672“. Był po kolei miecznikiem podolskim, stolnikiem lwowskim, wreszcie starostą winnickim, Chrzanowski Jan Samuel, jako kapitan piechoty wsławił się obroną Trembowli w r. 1675. Mianowany zaraz Oberstlejtnantem, nobilitowany w następnym roku. W r. 1682 został podstolim mielnickim [13]. O kilkunastu innych, dzielnych wojownikach odznaczonych godnościami stolników, podstolich, łowczych, mieczników, skarbników, wspominają pierwsze tomy Słownika Biograficznego. U dziejopisów XVII w. częste są wzmianki o czynach rycerzy, piastujących owe tytularne godności. Np. Pastorius mówi o Janie Sosnowskim, obrońcy Słucka przeciwko Kozakom, stolniku wileńskim [14], o przewagach w walkach r. 1648 i 1649 Michała Aksaka, podstolego kijowskiego, i bratanka jego, młodego Jana Aksaka, rotmistrza J. K. M., walczącego na czele własnej chorągwi — niebawem stolnika kijowskiego [15] i wielu innych. Liczni są u Kochowskiego, wśród walecznego rycerstwa, tytularni dygnitarze ziemscy.

---

[12] Mies. Herald. r. 1936, s. 100, 101 i źródła tam podane. [13] II. 26, 215, III. 66, 71, 72, 284, 372, 459 i t. d. [14] „Bellum Scythico-Cosacum“ Gdańsk 1652, s. 80. [15] Mies. Herald. r. 1936, s. 19—23 i źródła tam podane.

W pamiętnikach wspomina się często o wojownikach, którzy są zarazem tytularnymi urzędnikami. M. in. u Michałowskiego wzmianki o cześniku czerskim, Pęcławskim, uczestniku kampanii r. 1648 i 9., Sługockim, stolniku lubel., o poległym pod Zborowem stolniku lwow. i mieczniku podol. [16] i t. d. Oświęcim w „Dyaryuszu“ swoim pisze o Kozłowskim, cześniku sanoc., który przed bitwą berestecką „prezentował królowi chorągiew kozacką i draganów kilkadziesiąt“, dalej o chorągwiach kozackich stolnika kijowskiego, łowczego wołyń., usarskiej stolnika bracław., o Michałowskim wojskim lubel., chorążym roty usarskiej królewskiej, o Ligęzie, mieczniku przemys., który poległ w tej bitwie, o warcholącym w obozie Marcinie Dębickim, podczaszym sandomier. [17] i in. Medeksza w „Księdze Pamiętniczej“ wymienia licznych urzędników ziemskich, służących wojskowo, a m. in. tych, którzy odgrywali znaczniejszą rolę w czasie konfederacji wojskowej r. 1661, której marszałek, Kazimierz Chwalibóg Żeromski, był także i stolnikiem wileń. Władysław Wilczkowski „wielki rycerz i sławny porucznik chorągwie usarskiey“, o którym piszą Łoś i Jemiołowski w swoich Pamiętnikach [18], i liczne inne źródła z czasów Jana Kazimierza, był równocześnie cześnikiem chełmskim [19].

Brat jego, Jan, towarzysz chorągwi usarskiej, stolnik kijow., był szczęśliwszym rywalem, własnego Zbarażczyka, towarzysza pancernego, później rotmistrza J. K. M., Skrzetuskiego, do ręki Zofii z Brzezickich Zawadzkiej [20]. Dobry nasz znajomy z „Trylogii“, Wołodyjowski (tylko nie Michał, lecz Jerzy) rzeczywiście pułkownik J. K. M., który zginął w Kamieńcu, był także i stolnikiem przemyskim [21].

Za nadanie tytularnej godności ziemskiej uważano w w. XVII-ym za nagrodę męstwa, dowodzi także m. in. notata w liście Wojciecha Miaskowskiego, wyrażająca niezadowolenie z nadania przez króla stolnikowi lwow. — w kilka tygodni po bitwie pod Zborowem, po śmierci Gdeszyńskiego — rotmistrzowi Gidzińskiemu, który wprawdzie brał udział w tej bitwie, lecz miał uchodzić przed nieprzyjacielem [22].

Spotkałem nieraz, przeglądając księgi Metryki Koronnej, przy nominacjach na tytularne urzędy ziemskie, wyraźne uzasadnienie, iż nadaje się je ze względu na zasługi wojenne. Również i w oblatach w aktach grodzkich, dotyczących nadania tych godności, znajdowałem to samo umotywowanie. Także i w Sygillatach są liczne nominacje tego rodzaju, zwłaszcza po „Potopie“, dla osobistości, które brały czynny udział w walce z najeźdźcami.

W „Komputach“ wojska często rotmistrze chorągwi usarskich, pancernych i in., rzadziej oficerowie cudzoziemskiego autoramentu, piastują tytularne godności ziemskie.

Z „Komputów“, ogłoszonych drukiem, wskażę tu tylko na wykazy z r. 1649 [23] i 1683 [24]. W pierwszym z nich znajdują się m. in. chorągwie: usarska stolnika bracław., pancerne kilku chorążych ziemskich, tudzież stolnika nowogrodz., pod-

---

[16] „Księga Pamiętnicza“ 182, 194, 423, 436 i t. d. [17] s. 299, 309, 314, 337, 357 (Marcin Dębicki, podczaszy sandomier., był w r. 1650 także i porucznikiem pancernym, Boniecki IV 272). [18] Łoś 70; Jemiołowski 68, 161, 167. [19] A. G. Z. X. 274. [20] A. G. Z. X. 272; Lasocki Z., „Czy Skrzetuski był Kozakiem?“ s. 18, 19 i źródła tam podane. [21] Dr. Antoni J. (Rolle) „Opowiadania historyczne“, ser. VII, Lwów 1891 s. 25 i t. d.; notaty doc. dr. H. Polaczkówny o urzędnikach przemyskich; Jemiołowskiego M., Pamiętnik 222. [22] Księga Pamiętn. Michałowskiego 437. [23] j. w. s. 523. [24] Kluczycki, Akta do dziejów Jana III, s. 335 — 341.

stolego kijow. i t. d. W „Kompucie“ na wyprawę wiedeńską jest tylko jedna chorągiew usarska, której rotmistrzem był urzędnik ziemski, Marcin Cieński, chorąży sieradz., natomiast jest kilkanaście chorągwi pancernych, którym rotmistrzują różni podkomorzowie i chorążowie ziemscy, a tyleż, których rotmistrzami tytularni urzędnicy, jak Sierakowski, stolnik bełski, Wronowski, stolnik latyczew., Stawski, stolnik halic., Zabokrzycki, podczaszy kijow., Gałęzowski, podczaszy lubel., Bogusz, podstoli nowogrodz., Łaziński, skarbnik halic., Skarżyński, podstoli podol., Miączyński, cześnik płoc., i kilku innych. Wśród regimentów piechoty jest jeden Szczuki, stolnika wiskiego, jest i kompania piechoty Aswerusa Wrzospolskiego, o którym wiemy skądinąd, iż był podczaszym czernichow. A ileż było tych tytularnych urzędników, którzy stawali tylko ze zwykłymi pocztami! Spis p. J. Pieniążka „Rycerstwo Polskie w wyprawie wiedeńskiej“, obejmujący tylko stosunkowo drobną część rycerstwa naszego, walczącego pod Wiedniem, wylicza ich kilkudziesięciu. Niektórzy z nich padli na polu chwały.

Sądzę, iż fakta, które powyżej podałem, a których ścisłość łatwo stwierdzić, dowodzą, iż w w. XVI i XVII-ym królowie nadawali — z braku orderów w ówczesnej Polsce — tytularne godności ziemskie zwykle jako odznaczenia za zasługi wojenne. Odznaczenia te były podówczas cenione — i słusznie. Odznaczonych — przeważnie dzielnych i zasłużonych dla Rzeczypospolitej żołnierzy — nie można żadną miarą uważać za „tytularnych próżniaków“. Nazwa ta przysługiwać może raczej tym, którzy, począwszy od drugiej połowy panowania Augusta Mocnego, za rządów Augusta III i Stanisława Augusta, dla próżności, wysługiwaniem się dworowi i różnym dygnitarzom, za protekcją faworytów lub faworytek królewskich albo możnowładców, a także wprost za pieniądze, uzyskiwali tytuły stolników, podstolich, podczaszych, cześników i t. p. Nie może się ona jednak odnosić do rycerzy XVI i XVII w., którzy tytuły te zdobywali zasługą wojenną, częstokroć obficie przelaną krwią własną.

Mniemam zatem, iż odpowiednie zmodyfikowanie zdania o „szlacheckich tytularnych próżniakach“ byłoby jednak wskazane w następnym wydaniu „Dziejów Polski Nowożytnej“.

Zygmunt Lasocki.

Przynależność rodowa Abrahama Sochy wojewody płockiego.

Otwierając „Herbarz Polski“ X. Kaspra Niesieckiego [1] czytamy w tomie I na str. 196, w spisie wojewodów płockich, — „*Abraham Socha h. Zagłoba † 1399*“ z powołaniem się na Miechowitę, Długosza, Kromera, Bielskiego i Okolskiego; zaś w tomie III na str. 74, przy omówieniu Chomętowskich h. Bończa, — „*Niektórzy do tej familii przywłaszczają Abrahama Sochę woj. płockiego, który w potrzebie z Edygą zginął w r. 1399, ale ja z autorów przytoczonych herb mu Zagłoba przypisałem*“. Tym sposobem Niesiecki odróżniał Abrahama od Chomętowskich h. Bończa,

---

[1] Wydanie Bobrowicza.

ale wyraźnie do żadnej nie przypisał go familii, natomiast co do herbu oparł się na wymienionych autorach. Zaznajomienie się z nimi budzi wszakże pewne wątpliwości. Bo, coprawda, *Długosz* wspomina o Abrahamie Socha woj. płockim, ale herbu jego nie podaje [2]. Milczy również o herbie Sochy, woj. płockiego, *Miechowita* [3], nie znajdujemy herbu także we wzmiankach *Kromera* [4]. Dopiero *M. Bielski* w swej „Kronice" notuje, że nad Worsklą *„zabit i Abram Socha wojewoda płocki, h. Zagłoba"* [5], ale nie podaje skąd zaczerpnął ten szczegół. *Paprocki* w „Herbach rycerstwa polskiego" mówi o Abramie Socha h. Zagroba vel Zagłoba i od niego Sochów wywodzi. Co do herbu powołuje się na Kromera [6] księgę XV-ą. Stwierdziliśmy wszakże wyżej, że w Księdze tej wzmianki o herbie niema. Wreszcie *Okolski* w „Orbis polonus" mówiąc o herbie Abrahama Sochy [7], powołuje się na Bielskiego. Czyli wynika z tego, że Niesiecki, acz wzmianki o Abrahamie wszędzie napotykał, to jednak herbu dociekł *via* Okolski, lub bezpośrednio, z Bielskiego. Wiemy zaś, że „Kronika" Bielskiego co do w. XIV-go nie ma wartości naukowej [8].

Boniecki w swym herbarzu wymienia pod „Abraham" woj. płockiego, ale nie daje mu herbu ani rodziny. Przy nazwisku 8 rodzin Chomętowskich Boniecki, słusznie, nie zna Abrahama Sochy Chomętowskiego [9], dopiero przy rodzinie Borkowskich h. Junosza wspomina o Abrahamie ze Szczytna, który „otrzymał 1382 r. od ks. Ziemowita maz. na prawie niemieckiem wsie Borkowo Wielkie i Małe i Smiodzianowo w pow. sierpskim" [10]. Stąd tylko stał Boniecki o krok od prawdy, ale kroku tego, dla braku zestawień źródłowych zapewne, nie uczynił — a wszak **Abraham ze Szczytna, dziedzic Borkowa, był właśnie Abrahamem Sochą woj. płockim.**

Źródła mówią o tym zupełnie wyraźnie W „Kodeksie dyplomatycznym ks. Mazowieckiego" czytamy wyraźnie o Abrahamie palatynie mazowieckim *„heres de Borkow"* [11], również w Metryce koronnej Abraham „de Szczytno" dostaje Borkowo [12].

Jednakże nie znamy jeszcze przynależności rodowej wojewody płockiego i tenutariusza kruszwickiego [13]. I tu przychodzi nam z pomocą ponownie „Kodeks dypl. ks. Maz.", w którym, w akcie Nr. 129 str. 123-124 z r. 1398, wymienieni są krewni tegoż Abrahama: *„dominus Abraham et frater eius Fortuna dictus"* i *„Item super facto Sandzivogii bone memorie patris Habree predicti qui dixit quod Fortune filio suo"*... etc.

Wynika z tych wzmianek, że „dominus Abraham" miał brata „Fortuna dictus", którego ojciec i tegoż Abrahama, Sędziwój, nazywał „filio suo"; inaczej mówiąc, że Abraham Socha i jego brat Fortuna byli synami Sędziwoja.

Teraz należy omówić nasuwające się, w związku z interpretacją tekstu, zastrzeżenia. **Pierwsze:** czy ów brat „Fortuna dictus" występuje w innych źródłach i czy w tych innych źródłach da się stwierdzić ślady pokrewieństwa z Abrahamem? **Drugie:** czy „Habree predicti" oznacza wojewodę Abrahama?

---

[2] „Historia" t. III, 431—2, 434, 528. [3] *Mathiae de Mechovia* „Chronica Polonorum" Lib. IV, cap. XLI. [4] *Kromer Marcin* „Kronika polska" Sanok 1868 t. I. Ks. XIV i XV, zwłaszcza str. 695, 697. [5] *Bielski* „Kronika" Sanok 1856 t. I, 460 i 497. [6] *Paprocki B.* „Herby" s. 440. [7] *Okolski* „Orbis polonus" Cracoviae 1641 t. III, str. 329. [8] *Chrzanowski Ign.* „Historja literatury", Wyd. II. 1908, str. 98. [9] *Boniecki.* „Herbarz" III, 59—65. [10] *Ibid.* II, 32. [11] „Kodeks dypl. ks. Maz." Warszawa, 1863, str. 104, Nr. 111. [12] Metryka kor. VI, 184. [13] Codex dipl. Pol. W-wa, 1847, I, 264.

Co do pierwszego zastrzeżenia — to stwierdzamy, iż źródła, i to liczne, w całej rozciągłości potwierdzają nasz wniosek o istnieniu Fortuny, brata palatyna. Zatem 3 stycznia 1411 r., we Lwowie, występuje *„Jascho dicto Fortuna" z synem Janem*[14], tegoż roku 28 października *Jaszko Fortuna* sprzedaje z synem Janem swe dziedzictwo Sichów (Szychów)[15], że zaś Jaśko Fortuna pochodził z Mazowsza świadczyć o tym mogą wcześniejsze wzmianki np. *„Jashoni Mazowite de Malouicze", „Jessconem Masovitam" „de Milocice Johannes Mazosschanin"*[16] z lat 1405 — 1407 i późniejsze o Fortunie *„de Sczytno"* z r. 1415[17] i *„Joh. Fortuna de Sczithno"*[18] ok. r. 1417[18]. Wobec stwierdzenia, że i Abraham pochodził ze Szczytna i wobec identyczności zwrotów „dictus Fortuna" w świadectwach z r. 1398 i 1411, wydaje się nie ulegać wątpliwości, że Abraham Socha miał brata Jana Fortunę.

Rozpatrzmy teraz, z kolei, drugie zastrzeżenie: czy *„Habree"* oznacza Abrahama, woj. płockiego. Że *„Habree"* jest napisane zamiast *„Abrahee"* zdaje się nie ulegać wątpliwości i ze względu na brzmienie tekstu („Item super facto Sandzivogii bone memorie patris Habree predicti qui dixit quod Fortune filio suo totum factum suum commiserat in iudicio si isti quatuor viri in Bodzanow, qui sedebunt ut premittitur invenient quod pater Abrahee ipsum terminum... differebat...) i ze względu na treść ogólną, w której ciągle jest mowa o Abrahamie. Dałoby się wszakże usunąć wątpliwość czy: „dominus Abraham" „Abraham" i „palatinus Plocensis" w danym dokumencie są napewno jedną i tą samą osobą? Moim zdaniem— tak. Wszak dokument mówi o „penis domini Abraham palatini Plocensis" — „de penis Abrahee", — „de penis quantum Abraham computavit". Poza tym jest to brat Fortuny ze Szczytna, a bratem Fortuny był Abraham ze Szczytna i Borkowa, woj. płocki. Wreszcie — Abraham to syn Sędziwoja. Zaś „Sędziwój-Abraham-Jan" to *imiona używane przez ród Nałęczów*[19]. Wynikałoby zatem, że o ile naprawdę Sędziwój, wymieniony w tekście i Jaśko Fortuna oraz Abraham Socha są krewnymi — to najprawdopodobniej będą herbu Nałęcz. I tu z łaskawą pomocą, jak i w zwróceniu uwagi, że danych imion używają Nałęcze, przyszedł mi p. dr. Adam Wolff, niestrudzony badacz Metryki mazowieckiej, który zechciał sobie zadać trud i wyszukał w swoich materjałach naukowych wzmiankę z 14 lutego 1416 roku[20], w której występuje *„Jasko Fortuna subiudex zacroczymiensis h. Nałęcz"*.

Dane powyższe rozstrzygają sprawę, tak iż pozostaje nam tylko wysnuć wnioski. Zatem: skoro Jaśko Fortuna h. Nałęcz pochodził ze Szczytna, skąd też pisał się r. 1382 i Abraham, późniejszy dziedzic Borkowa i palatyn płocki, skoro obydwaj wymienieni byli braćmi i synami Sędziwoja — niewątpliwie Nałęcza — to herbu Nałęcz musiał być i Abraham wojewoda płocki.

Co do ojca Abrahamowego, Sędziwoja, to wobec braku źródeł i częstego powtarzania imion u Nałęczów trudno o identyfikację[21]. O ile jednak mogą ode-

---

[14] Akta Grodzkie i Ziemskie IV, 78. [15] Ibid. IV, 80. [16] Ibid. IV, 17, 32, 60. [17] Metryka kor. III, 50. [18] Metryka Koronna III, 61. [19] Zwrócił mi na to uwagę p. dr. Adam Wolff, który również łaskawie dostarczył mi nie drukowanych wzmianek z Metryki mazowieckiej. które to wzmianki cytuję w przypisku 17, 18 i 20 i które rozstrzygają przynależność rodową Jaśka Fortuny. Panu dr. A. Wolffowi składam na tem miejscu serdeczne podziękowanie. S. M. K. [20] Metryka kor. III, 112. Podaje ją i *Ulanowski* „Inscriptiones clenodiales" Nr. 1604, Star. pr. pol. pomniki t. VII, 602, pod r. 1425. [21] Por. kilku Sędziwojów h. Nałęcz w pracy *W. Moszczeńskiej* „Rola polityczna rycerstwa wielkopolskiego" Przegl. Hist. XXV. R. 1925, str. 41, 44, 116 i in.

grać rolę przydomki — to z kilku Sędziwojów h. Nałęcz w 2-ej połowie XIV w. najbardziej odpowiadałby Sędziwojowi — ojcu Abrahama i Jaśka Sędziwój Świdwa, kasztelan nakielski. Być może hojne nadania ks. Ziemowita dla Abrahama były nagrodą dla potomków Świdwy. Przesądać wszakże w tej sprawie bez badań źródłowych niepodobna.

S. M. Kuczyński.

Sprawozdania i Recenzje.

Krejčik, Dr. Ad. L.: O rodopisne nazvoslovi. Časopis rodopisné společnosti československé v Praze. 1935—1936. Ročnik VII—VIII, str. 1. 101 (z tabulkou).

Autor, czeski genealog, zestawił w swoim artykule i na dołączonej do niego, obszernej tablicy, stosunek i nazwy wszelkich możliwych rodzajów pokrewieństwa i powinowactwa w obrębie czternastu pokoleń i wyjaśnił znaczenie takich pojęć jak ród, rodzina, drzewo genealogiczne i wywód genealogiczny.

Artykuł swój nazwał autor uwagami ku dyskusji, nie mniej jednak — naszym zdaniem — dyskusja możliwa jest tylko w jednym punkcie.

Trudno bowiem dyskutować, gdy chodzi o ogólnie przyjęte i nie budzące żadnych wątpliwości nazwy jak ojciec, wnuk, stryj, dziadek, pasierb, szwagier i t. p. Dyskusji natomiast — i to zresztą filologicznego pokroju - poddaćby można proponowane przez autora nazwy dla dalszych pokoleń przodków i potomków pewnej określonej osoby. Niekończące się powtarzanie owego „pra“ przy długich czasem szeregach dziadków lub wnuków łatwo dezorientuje i wprowadza zamieszanie. Słuszną zatem rzeczą jest, by wprowadzić i w słowiańskich językach specjalne określenia dla pokoleń poza dziadkiem i wnukiem idąc tutaj za wzorem języka łacińskiego (avus, proavus, abavus, atavus, tritavus — nepos, pronepos, abnepos, adnepos, trinepos). Autor wprowadza w języku czeskim następujące nazwy: děd, praděd, prapraděd, předděd, nadděd i prarodiěc, zaś w dół: vnuk, pravnuk, prapravnuk, zavnuk i podonuk, stosując przedrostki „před“, „nad“, „za“ i „pod“ także i przy krewnych w liniach bocznych i uzyskując takie nazwy jak naprzykład: předstryc - stryjeczny prapradziad, zasynuvce-prapravnuk stryjeczny i t. d. Nie ulega wątpliwości, że w ten sposób otrzymujemy taką mnogość nazw iż znów trudno się w tym wyznać bez tablicy, lecz w każdym razie, każda nazwa jest inna, a tablicę zestawić można, bez większego trudu, bardzo przejrzyście i szczegółowo, czego dowodem tablica, ułożona przez D-ra Krejčika.

Czy nazwy, wprowadzone przez autora, są z punktu widzenia języka czeskiego trafne lub nie, nie jest naszą rzeczą sądzić, chcieliśmy jedynie ogólnie zwrócić uwagę na tę kwestię, która warta jest tego, by się nią bliżej zajęli i poloniści i genealogowie.

Emil Bielecki.

Do artykułu dra *W. Wehra,* **Drobiazgi heraldyczne w geografji Łubieńskiego,** Mies. Herald. 1938, s. 90.

Kapelusz rozpostarty nad tarczą heraldyczną Władysława Łubieńskiego nie jest kapeluszem kardynalskim, lecz kanonickim o trzech chwastach 1. 2 z każdej strony. Prawo do tego kapelusza przysługiwało Łubieńskiemu na tej zasadzie, że był kanonikiem dwóch kapituł katedralnych, z tego jednej metropolitalnej. Na portrecie barwnym byłby ten kapelusz czarny. Kapelusz kardynalski czerwony nosił 6 chwastów 1. 2. 3 z każdej strony, dziś w sumie 30. Epoka barokowa lubowała się w rozkwitłości form heraldycznych, ale co do tego, co się komu należy, miała ściślejsze niż my współcześnie pojęcia.

Helena Polaczkówna.

„Czy wiesz, kto to jest“? Wyd. Gł. Księgarni Wojskowej 1938 pod ogólną redakcją Stanisława Łozy, str. 858, 10, liczne podobizny omawianych osób.

Ukazało sią bardzo ciekawe i pożyteczne wydawnictwo w formie książki, lecz technicznie tak oprawione, że daje możność uzupełnień tego tomu w miarę napływu materiału. Jest to pewnego rodzaju słownik biograficzny osobistości żyjących w Polsce, wzorowany na podobnych wydawnictwach zagranicznych.

Omawiane biografie w tej pracy w wielu wypadkach zawierają bardzo ciekawe dane o działalności osób skąd inąd znanych w kraju— dane, które dotychczas tylko drogą bardzo uciążliwych dociekań dla tego czy innego studium trzeba było zdobywać i to z wątpliwym powodzeniem. Tutaj znajdzie je czytelnik z największą łatwością i w formie jak najbardziej przystępnej Zrąb pracy włożony w to wydawnictwo jest olbrzymi. Z czasem gdy tomy te będą pęcznieć uzupełnieniami tych wszystkich, co w dobie Odrodzonej Rzeczypospolitej coś robili, bez względu na zawód lub zajmowane to czy inne stanowisko, — ta właściwie sucha encyklopedia biograficzna stanie się niezastąpioną pomocą w każdym księgozbiorze obok „Polskiego Słownika Biograficznego“, wydawanego przez Polską Akademię Umiejętności. Należy wyrazić nadzieję, że w imię dobra ogólnego nikt ze sfer intelektualnych w Polsce z egoistycznych i małostkowych przesłanek nie będzie się przyczyniał do stwarzania luk w tak pożytecznej pracy i chętnie nadeśle wszelkie informacje, jakie dla całości wydawanego dzieła są w dalszym ciągu tak potrzebne.

Jerzy Odrowąż Pieniążek.

Kryczyński Stanisław: Tatarzy Litewscy. Warszawa, 1938 in 4 maior. str. XV + 318.

Literaturze krajoznawczej brakowało dotychczas dzieła, tak wszechstronnie badającego historję i właściwości etnograficzne tej wschodniej narodowości, osiadłej od wieków wśród pobratymczej nam Litwy. Pierwsze o nich wzmianki sięgają czasów Gedymina i Kiejstuta. Właściwym jednak twórcą ich osadnictwa był Witołd, kiedy to w r. 1397 chan ich Tochtamysz, pokonany przez swych przeciwników w Złotej Ordzie, schronił się pod jego opiekę. Napływ tych koczowników, osadzanych zwykle nad rz. Wabą, dopływem Wilii, zwiększył się znacznie w okolicach Kijowa, pod koniec życia ks. Witołda, którego wdzięczni Tatarzy nazywali „białym Chanem“. Ostatnie zastępy tych dobrowolnych emigrantów politycznych, przybyły na Litwę w XVI stuleciu, za królów Alexandra i Zygmunta. Szczególniej w ostatnim z Jagiellonów zyskali dobrotliwego opiekuna i jako Tatarzy „hospodarscy“, korzystali z prawa bojarów litewskich, narówni ze szlachtą zaściankową. Ci zaś Tatarzy, którzy zamieszkiwali na „końcach“ miast królewskich, i zajmowali się furmaństwem i garbarstwem, pochodzili niezawodnie z późniejszych jeńców wojennych. Przybywając pierwotnie zwartemi grupami czyli „pokoleniemi“, zdołali przechować tradycje, tych czy owych, rodów kipczackich, co utrwaliło się w nazwach ich chorągwi wojskowych, w nazwiskach i przydomkach rodowych. Jeszcze w początkach XVI wieku, ta przynależność do Tatarów Krymskich czy nadwołżańskich była tak silną, że w razie „nagany“ szlachectwa Tatarzy nasi powoływali się na zaświadczenia posłów chańskich i członków dynastyi. Tak było np. w 1533 r. „Przyganiony na czci“ Miśko Karaczewicz, pospieszył za królem Zygmuntem I do Piotrkowa, i tam na Zamku „bił czołem“ prosząc, aby ród jego „przy czciach zostawił“. Król zwrócił się do obecnego na dworze posła chańskiego, kniazia Kandiuka, który potwierdził pochodzenie szlacheckie tego rodu kipczackiego. Tym tradycjom plemiennym i rodowym poświęca autor — osobny rozdział swej pięknej pracy. Zaznacza w nim, że oprócz nazwisk i przydomków, ważnym świadectwem przynależności rodowej Tatarów naszych, są ich wyobrażenia herbowe, które po większej części można związać genetycznie z tamgami czyli rodowymi znakami własnościowymi plemion tureckich. Najstarsze te znaki pieczętne sięgają początków XVI w., gdyż późniejsze pod wpływem zaniku tradycyi i chęci upodobnienia się do szlachty polskiej, znaki te kreskowe lub geometryczne, zaczęto przemieniać w przedmioty łatwe do spamiętania i opisania słowami.

Załączona przez autora tablica z 48 godłami tychże Tatarów, wskazuje że posiadają wyobrażenia bardzo pierwotne. Można je śmiało porównać z „gmerkami“ kaszubskiemi, a nawet z napieczętnymi znakami szlachty naszej w XII i XIII wieku, na które zwrócił już uwagę prof. Piekosiński, wyprowadzając ich początek również ze znaków własnościowych. Najdawniejsze takie znaki Tatarów, są to jeszcze naprawdę tamgi a nie herby, w pojęciu rycerstwa zachodniego. Wszelkie więc upiększenia: tarcze, hełmy, armatury itp. są to naleciałości późniejsze. Oto np. w razie przyjęcia chrześcijaństwa, muzułmanin - Tatar dodawał do swojej tamgi krzyż, prosty katolicki lub podwójny, wschodniego obrządku. Tak udostojnione herby różnych rodów litewsko - ruskich tatarskiego pochodzenia, widzimy już w godłach: Birbaszów, Bułhaków, Harabardów, Glińskich, Kajdaszów, Kordyszów, Kotłubajów i Sołtanów. Obecnie rzadko który z Tatarów pamięta o swoim znaku. Przyczyny zagubienia o nich wieści, tłomaczą sobie nieraz wprost anegdotycznie. Oto jeden z nich zapytany przez autora w Nowogródku,

opowiedział, że przodek jego, kapitan wojsk rosyjskich, pił pewnegc razu w karczmie z popem; gdy pop pijany usnął, rubaszny Tatar przykleił mu brodę lakiem i wycisnął na niej sygnetem swój znak herbowy. Za ten figiel cesarz odebrał owemu kapitanowi prawo używania herbu.

M. R. Witanowski.

Zagadnienia i Odpowiedzi.

Zagadnienie Nr. 288.

Franciszek Komorowski, strażnik wiłkomirski 1740 r. był żonaty 1 v. z Anną Frąckiewiczówną Radzimińską. Kim byli rodzice i dziadkowie Anny Komorowskiej i jak się ta gałąź Frąckiewiczów łączy z genealogją, podaną u Niesieckiego i Kojałowicza?

J. ks. P.

Zagadnienie Nr. 289.

Czyim synem był Konstanty Sieniuta, stolnik czernihowski (Niesiecki, VII, 361), który żył w drugiej poł. XVIII w., z kim był żonaty i jakie zostawił potomstwo, w jakiem stopniu pokrewieństwa mógł być z Tymoteuszem Sieniutą sędzią czernihowskim w pierwszej poł. XVIII w. (żył około r. 1741). Proszę łaskawie o wszelkie wskazówki dotyczące tej rodziny w XVIII w.

W. S. (Belgrad).

Odpowiedź na zagadnienie Nr. 283.

Ad 6). Stanisław Ożarowski ppułkownik wojsk koronnych ożeniony był z Anną Broniewską, córką Stanisława i Teofili z Kotkowskich. Ich córka Teofila-Marjanna-Anna poślubiła dn. 29 4 1781 r. (ks. metr. nr. 20 par. Tursko W.) Ludwika Marcina Rożyckiego h. Rola, generała-adjutanta JKMci (Edw. Taylor: Rolicze z Trojanowych Rożyc Rożyccy, Poznań, 1936, nakł. autora, str. 96).

Z. Wd.

Odpowiedź na zagadnienie Nr. 285.

W związku z zagadnieniem Nr. 285 z r. 1938 zwracam uwagę na „Akty powstania Kościuszki" wydane przez Sz. Askenazego i Wł. Dzwonkowskiego, gdzie w t. I, str. 395 wśród protokólistów Rady Najw. Narod. podany jest Wincenty Żylicz z poborami 300 zł., zaś w t. II, str. 58 ogłoszona jest jego nominacja z dnia 9.VIII.1794 na adjutanta Rady Najw. Narod. Znajdzie się w tem dziele zapewne i więcej wzmianek o nim.

A. Sujkowski mjr.

Dodatek do Nru 7—8 Miesięcznika Heraldycznego.

Metryki chrztu z Ostroga 1599—1666

podał

X. prałat F. Czyżewski w Łucku.

Adamowicz Helena, córka Stefana i Ewy. 19.X. 1634.

Baranowska Anna, córka Mikołaja i Reginy. 3.VIII 1634.

Baranowski Jan, syn Wojciecha i Maryny. 21.IX. 1640.

Bars(z)czewski Wojciech, syn Jana i Anny. 8.IV. 1636.

Bartnicki Wojciech, syn Jana i Maryny. 2.V. 1628.

Beczkowicz Agnieszka, córka Wojciecha (de Białotyn) i Zofji, bez daty 1638.

Bernacka Jadwiga, córka Piotra i Anny. 1.X. 1634.

Bernacka Zofja, córka Krzysztofa (z Kuniowa) i Agnieszki. 21.I. 1630.

Bernacki Paweł, syn Krzysztofa (z Kuniowa) i Agnieszki. 13.I. 1636.

Bętkowska Katarzyna, córka Jana i Zuzanny. 5.I. 1629.

Białobocka Anna, córka X (brak imienia) i Zofji. 18.I. 1641. NB. W akcie chrztu Hieronima Jełowickiego z 1639 r. wymieniony, jako ojciec chrzestny, generosus Jan Białobocki.

Błotnicki Kazimierz, syn Jana i Zofji. 2.II.1639.

Bobińska Marcjanna, córka Wojciecha i Maryny. 19.I. 1637.

Bocheński Stanisław, syn Mikołaja (cantor ostrogensis) i Rainy. 1.IX. 1619.

Bocheński Mateusz, syn Mikołaja i Reginy. 20.IX 1625.

Boczyński Gabryel, syn Jana i Anastazji. 6.IV 1612.

Boczyńska Agnieszka, córka Szymona i Anny 13.VIII. 1637.

Bogdanowicz Katarzyna, córka Wojciecha i Jadwigi. 16.VI. 1639.

Bogucki Teofil, syn Kaspra i Jadwigi. 30.I.1630.

Bogucki Stanisław, syn Kaspra i Katarzyny 18.XI. 1635.

Bogucki Mikołaj, syn Kaspra i Katarzyny. 23.XI. 1637.

Bojanowski Jan-Karol, syn Adama i Katarzyny. 18.III. 1632. NB. Katarzyna, starościna ostrogska, wymieniona jako matka chrzestna arjanina z Rachmarowa w 1633 r.

Bombalski Stanisław, syn X. i Katarzyny. 19.I. 1641.

Bors(z)czewska Dorota, córka Jana i Zofji. 1.III 1638.

Bors(z)czowska Krystyna, córka Jana i Anny 30.X.1633.

Brodnicki Szczepan, syn Wawrzyńca i Anny 26.XII. 1630.

Cebulska Ewa, córka Piotra i Jadwigi. 16.III 1638.

Chmiel Aleksander, syn Jacka i Emerercjanny 18.III, 1638.

Chmiel Jakób, syn Jacka i Maryny. 23.VII. 1639.

Chmiel Maryna, córka Jacka (gladiator) i Małgorzaty. 19.III. 1642.

Chmiel Magdalena, córka Stanisława i Heleny 20.XII. 1636.

Chmielewski Jan, syn Sebastjana i Zofji. 28.IX. 1627.

Chmielowska Urszula, córka Jana i Teodory. 21.X. 1640.

Chmielowski Wawrzyniec, syn Jana i Eufemji. 9.VIII. 1637.

Chodelska Zofja, córka Stanisława i Doroty. 11.IV. 1627.

Choroskowicz Maryna, córka Jana i Anny. 24.VI. 1630.

Chorzewska Krystyna, córka Aleksandra i Katarzyny. 24.V. 1629.

Ciesielska Urszula, córka Andrzeja i Elżbiety. 24.X. 1638.

Ciesielski Paweł, syn Andrzeja i Elżbiety. 3.VII. 1640.

Ciesielska Katarzyna, córka Andrzeja. 3.XI.1641. Ojciec chrzestny generosus Samuel Cieklinski, tenutarius ostrogensis, matka Krystyna Kosmowska.

Czacki Wojciech, syn hr. Jana i Jadwigi Modlibowskiej. 30.III. 1636.

Czajkowska Agnieszka, córka Marka i Zofji. 17.I. 1630.

Czapliński Stanisław, syn Szymona i Anny. 5.V. 1636.

Czeskowski (Cieszkowski?) Marcin, syn Marcina i Barbary. 12.X. 1631.

Czosnowski (Colonna) Abraham, syn Tomasza cześnika warszawskiego i Anny. 8.IV. 1621. Kumowie Leon Czapski i Anna Gorecka.

Dąbrowska Anna, córka Tomasza i Anny. 18.V. 1537.

Dębicka Anna, córka Andrzeja i Jadwigi. 1.VI. 1619.

Diliński Stanisław, syn Krzysztofa i Katarzyny. 1. II. 1637.

Dobicka Magdalena, córka Jakóba i Magdaleny. 21 VII. 1633.

Domańska Zofja, córka Marcina i Anny. 21.IV. 1630.

Domańska Anna, córka Wojciecha i Jadwigi. 5.VI. 1622.

Domaszewski Sebastjan, syn Marcina i Katarzyny. 20.I. 1641.

Dubicki Józef, syn Jakóba i Reginy. 16.III. 1639.

Dubieński Marcin, syn Mikołaja i Marjanny. 10.XI. 1634.

Dubińska Anna, córka Jakóba i Reginy. 21.XII. 1631.

Dudicz Anna, córka Daniela (nobilis) i Reginy. 1.VIII. 1628.

Dworzański Kazimierz, syn Jana (de Połonne) i Zuzanny. 4.III. 1641.

Dynowski Wojciech, syn Janusza i Katarzyny. 23.III. 1619.

Dynowski Szymon, syn Janusza i Katarzyny. 5 X. 1622 (w akcie chrztu ojciec Jan Dinowski.

Dybiński Jan, syn Krzysztofa i Zofji. 5.IX. 1632.

Elert Konstancja, córka Jana (nobilis) i Maryny. 21.II. 1636.

Gadowski Jakób, syn Walentego i Anny. 4.VI. 1632.

Glińska Katarzyna, córka Jana (organisty) i Katarzyny. 20.X. 1622.

Glozkowski Franciszek, syn Stanisława i Maryny. 11.IX. 1638.

Godlewski Mikołaj, syn Jana i Ewy. 8.I. 1639.
Godlewski Jan, syn Kaspra i Zofji. 6.VI. 1638.
Goljański Franciszek, syn X (gener.) i Maryny. 16.X. 1638.
Goljański Mikołaj, syn Jana i Anny. 14.III. 1640.
Gorajski Franciszek, syn Mikołaja (de Sucha Wola) i Katarzyny. 2.IV. 1640.
Gorzkowska Elżbieta, córka Stanisława i Justyny. 14.IX. 1625.
Gostkowska Marcjanna, córka Stanisława i Maryny. 14.I. 1635.
Grabowska Elżbieta, córka Jana (z Lebiadówki) i Doroty. 30.XI. 1632.
Grabowski Jan, syn Pawła i Doroty. 29.VI. 1629.
Grabowska Pudencjanna, córka Pawła (de Lebiedziow) i Doroty. 22.V. 1636.
Grabowska Dorota, córka Stanisława i Anny. 19.XII. 1629.
Gralewska Regina, córka Adama i Barbary. 1.IX. 1630.
Grochowska Aleksandra, córka Bartłomieja i Anny. 13.III. 1639.
Grzybowska Maryna, córka Andrzeja i Anny Piekarskiej. 25.VIII. 1636.
Grzybowska Regina, córka Andrzeja i Barbary. 12.VIII. 1630.
Grzybowski Andrzej, syn Andrzeja i Barbary. 9.XII. 1632.
Hankowska Maryna, córka Jana i Zofji. 3.V. 1637.
Hankowski Wawrzyniec, syn Piotra i Zuzanny. 7.VIII. 1633.
Hepner Teodora, córka Melchjora, d-ra med. i Anny. 19.I. 1620.
Hepner Katarzyna, córka Melchjora i Anny. 24.V. 1622.
Hepner Kazimierz, syn Melchjora i Anny. 2.IV. 1628.
Hepner Adrjan, syn Melchjora i Katarzyny. 3.III. 1630.
Hepner Daniel, syn Mikołaja i Elżbiety. 2.IX. 1637. Rodzice chrzestni: Dnus Joan. Sobański cum Illustrissima Dna Pallatina Wilnensi.
Hepner Krystyna, córka Mikołaja i Elżbiety. 6.IX. 1639.
Hepner Samuel, syn Mikołaja i Elżbiety. 7.IV. 1641.
Holak Jadwiga, córka Wojciecha i Barbary. 26.IX. 1609.
Hrynkiewicz Jan, syn Jerzego (chirurgus) i Agnieszki. 11.IX. 1640.
Iwińska Dorota, córka Jakóba i X (coniug. haerecticor. Arian.). 5.X. 1636.
Izdebski Łukasz, syn Aleksandra i Małgorzaty, 21.X. 1632.
Izdebski Chryzostom, syn Szymona i Anny. 27.I. 1633.
Jabłoński Aleksander, syn Samuela i Anastazji. 12.VI. 1634.
Jankowski Adam, syn Jana i Anny. 14.VIII. 1622.
Janowski Łukasz, syn Jana i Zuzanny. 18.X. 1630.
Janowski Jan, syn Stanisława i Zofji. 24.VI. 1626.
Janowska Katarzyna, córka Stanisława i Zofji. 28.I. 1630.
Januszewskie Ewa i Róża, córki Stefana i Anny. 20.III. 1636.
Jarosowski Franciszek, syn Jana i Elżbiety. 8.VIII. 1635.
Jaroszewicz Kazimierz, syn Grzegorza (de Fulsztyn) i Jadwigi. 4.III. 1631.
Jastrzębski Jan, syn Jana i Katarzyny. 11.IX. 1633.
Jastrzębski Tomasz, syn Jana i Katarzyny. 25.XII. 1635.
Jastrzemski Paweł, syn Jana i Katarzyny. 17.I. 1637. Matka chrz. Ewa Bierzanowska, „Adami Pictoris uxor".
Jastrzębski Józef, syn Jana i Katarzyny. 16.III. 1639.
Jastrzębska Teresa, córka Jana i Katarzyny. 12.X. 1641. Ojciec chrzestny Jakób Jełowicki.
Jastrzębski Mikołaj-Franciszek, syn Mateusza (organarius) i Zofji. 5.XI. 1638.
Jastrzębska Anna, córka Mateusza i Zofji. 26.VIII. 1640.
Jastrzębski Jan, syn Stanisłuwa i Małgorzaty. 25.V. 1629.
Jastrzembska Regina, córka Stanisława i Anny. 28.VIII. 1639.
Jełowicka Zofja, córka Daniela i Barbary. 28.IV. 1630.
Jełowicki Michał, syn Daniela i Eufrozyny. 9.IX. 1631.
Jełowicka Izabella, córka Daniela i Barbary. 12.XII. 1632. Ojciec chrz. Adam Czołhański.
Jełowicka Elżbieta, córka Daniela i Barbary. 30.VII. 1636. Rodz. chrz. Daniel Maliński i Anna Jełowicka.
Jełowicki Stanisław-Krzysztof, syn Daniela i Barbary. 2.VII. 1641. Rodzice chrzestni Krzysztof Kruszelnicki i Zofja Kiewliczowa, chrzcił ks. Jan Czołhański w Płosce.
Jełowicki Hieronim, syn Franciszka (z Płoski) i Barbary Czołhańskiej. 7.III. 1639. Rodz. chrz. J. Białobłocki i Filonowa Jełowicka.
Jemielnicki Jan, syn Marcina (z Chorowa) i Katarzyny. 21.II. 1633.

Jenicz Adam, syn Mikołaja i Małgorzaty. 25.VIII. 1622.

Jezierski Jakób, syn Adama i Małgorzaty. 2.VII. 1637.

Jezierski Szymon, syn Adama i Maryny. 1.XI. 1639.

Jezierski Wojciech, syn Stanisława (de Karolin) i Reginy. 23.III. 1637.

Kaczorowska Magdalena, córka Szymona (de Kuniów) i Anastazji. 24.III. 1635.

Kadłubowska Jadwiga, córka Wojciecha i Agnieszki. 6.IX. 1639.

Kadłubowska Jadwiga, córka Jana i Anny. 15.IX. 1636.

Kadłubowski Wawrzyniec, syn Jana i Anny. 13.VIII. 1634.

Kadłubowski Kasper, syn Jana i Anny. 5.I. 1640.

Kadłubowski Andrzej, syn Wojciecha i Agnieszki. 1.XII. 1641.

Kamieński Jan, syn Andrzeja i Doroty. 15.V. 1637.

Kański Jan, syn Mikołaja (nobilis) i Anny. 15.VI. 1632.

Kapusta Anna, córka Wojciecha i Felicji. 1.VI. 1621.

Kapusta Szymon, syn Mikołaja i Łucji. 24.X. 1630.

Kapusta Wawrzyniec, syn Bartłomieja i Barbary. 6.VIII. 1636.

Karaś Agnieszka, córka Wojciecha (advocatus) i Reginy. 8.I. 1636.

Karaś Bartłomiej, syn Wojciecha i Katarzyny. 5.IX. 1638.

Karaś Elżbieta, córka Wojciecha (de Nowe Miasto) i Katarzyny. 9.VI. 1641.

Karlińska Krystyna, córka Jana i Małgorzaty. 11.IX. 1635.

Karpiński Krzysztof, syn Wojciecha (nobilis, praefectus in Glinsko) i Małgorzaty. 15.V. 1602.

Karpiński Marcin, syn Wojciecha i Małgorzaty. 12.II. 1603.

Karska Franciszka, córka Mikołaja i Anny. 25.II. 1641.

Kłopotowska Jadwiga, córka Jana i Anny. 13.X. 1626.

Kokorzowski Kasper, syn Pawła i Anny. 6.I. 1633.

Kopińska Małgorzata, córka Jana i Katarzyny. 1642.

Korczewski Kasper, syn Tomasza i Zofji. 12.I. 1640.

Korsak Jan, syn (brak imion). 11.IX. 1633. Matka chrz. „Hedwigis Samborecka, Capitanea Mederecensis".

Korsak Zofja, córka Jana i Katarzyny. 8.IV. 1638.

Korsak Tomasz, syn (brak imion). 29 XII. 1641.

Korzeniewski Franciszek, syn Stanisława i Reginy. 11.V. 1636.

Koscicka Elżbieta, córka Wacława i Katarzyny. 13.XI. 1639.

Kosowski Stanisław, syn Aleksandra i Anny. 23. IX. 1638. Chrz. Generos. Dnus Carolus Farensbach et Illustrissima Dna Pallatina Vilnensis.

Koszerska Agnieszka, córka Jakóba i Doroty. 4 I. 1637.

Kotelnicki Stanisław, syn Stanisława i Reginy. 9 II. 1637.

Kotelnicki Jan, syn Stanisława i Reginy. 8.XII. 1639.

Kowalkowski Tomasz, syn Aleksandra i Anny. 26.XII. 1635.

Kowalska Elżbieta, córka Jana i Anny. 21.XII. 1636.

Kowalski Andrzej, syn Jana i Katarzyny. 2.XII. 1640.

Kozakowicz Jan, syn Andrzeja i Zofji. 19.VII. 1634.

Koziradzki (de villa Urwena) Wojciech, syn Wojciecha. 28.IV. 1614.

Koziracka Maryna, córka Wojciecha i Anny. 11.XII. 1627.

Kozubowski Wojciech, syn Stanisława i Reginy. 29.IV. 1638.

Kożuchowski Walenty, syn Adama i Fedory. 6.II. 1628.

Krajowski Franciszek, syn Andrzeja i Anny „Lubimiczka". 23.III. 1629.

Krakowska Regina, córka Stanisława i Anny. 25.V. 1634.

Krasowska Marjanna, córka Benedykta i Małgorzaty. 21.II. 1631.

Krasowska Marjanna, córka Jana i Katarzyny. 26 X. 1625,

Krasowski Tomasz, syn Mikołaja i Anny. 11.XII. 1637.

Krasucki Adrjan, syn Jana i Maryny. 8.IX. 1633.

Kraszewski Ignacy, syn Jana i Katarzyny. 6.II. 1628.

Kraszewska Zofja, córka Jana i Katarzyny. 1.VI. 1631.

Krempski Wojciech, syn Andrzeja i Anny. 14.X. 1640.

Krosowska Anna, córka Jana i Zuzanny. 13.VIII. 1634.

Krzemieniecka Turczyn Anna, córka Mikołaja i Reginy. 31.VIII. 1636.

Krzykowski Maciej, syn Andrzeja i Barbary. 7.III. 1627.

Krzysztofowicz Aniela, córka Stanisława (de Karolin) i Anny. 3.X. 1638.
Kuflowska Katarzyna, córka Pawła i Reginy. 16 XI. 1632.
Kułakowski X., dziecko Krzysztofa i Zofji. 2.XI. 1637.
Kułakowski Jan, syn Krzysztofa i Zofji. 16.IX. 1640.
Kurowska Krystyna, córka Dominika i Maryny. 25.VII. 1638.
Kuślicka Helena, córka Wacława (advocatus Mederecensis) i Katarzyny. 15.VII. 1638.
Lachocki Feliks, syn Jana i Maryny. 14.I. 1641.
Layman Józef, syn Piotra i Karoliny. 29.XII. 1630.
Lepecki Mateusz, syn Marcina i Doroty. 21.IX. 1636.
Ligęza Katarzyna, córka Piotra i Zofji. 11.XI. 1638.
Liniewski Jan, syn Andrzeja i Alexandry. 29.IV. 1626. Kumowie: Samuel Pircz z Dorotą Rosochacką.
Lipińska Maryna, córka Andrzeja i Elżbiety. 13.VIII. 1634.
Lipiński Kasper, syn Jana i Jadwigi. 5.I. 1631.
Lipińska Marta, córka Stanisława i Anny. 8.VIII. 1633.
Lipińska Regina, córka Stanisława i Anny. 21.XI. 1635.
Lipnicki Bartłomiej, syn Jakóba i Doroty. 24.VIII. 1633.
Lipski Grzegorz, syn Stanisława i Katarzyny. 13.III 1631.
Lisicki Jan-Ignacy, syn Pawła i Anny. 21.VI. 1627.
Lopocki Maciej, syn Tomasza i Anny. 22.II. 1632.
Lorenc Anna i Krystyna (bliźn.), – Jana i Anny. 24.VII. 1639.
Lorens Teodora, córka X aptekarza i Anny. 8.IV. 1627.
Lorens Anna, córka X i Anny. II.IV. 1628.
Lubikowska Agnieszka, córka Marcina i Anny. 19 XII. 1629.
Lutomirski Mikołaj, syn Stanisława i Elżbiety. 20.IX. 1617.
Lutomierska Krystyna, córka Stanisława i Elżbiety. 2.V. 1621.
Lutomirski Michał - Florjan, syn Stanisława i Elżbiety. 10.V. 1626.
Lutomirska Anna, córka Stanisława i Elżbiety. 10.VII. 1638.
Lwowczyk Krystyna, córka Andrzeja i Anny. 23.IX. 1635.
Lwowczyk Elżbieta, córka Szymona i Anny. 25.V. 1642.
Łaniewski Wojciech, syn Jana i Zuzanny. 7.VI. 1631.
Łanowska Zofja, córka Jana i Zuzanny. 3.IV. 1634.
Łanowska Helena, córka Jana i Anny. 7.VI. 1637.
Łaniowski Franciszek, syn Jana i Zuzanny. 7.IV. 1640. Matka chrz. Zofja Srzedzińska.
Łanowska Maryna, córka Wojciecha i Maryny. I.XI. 1637.
Łapińska Anna, córka Tomasza i Anny. 20.III. 1637.
Madejowski Mateusz, syn Jana i Doroty. 16 IX. 1635.
Malawski Adam, syn Krzysztofa i Zoji. 29.VIII. 1599.
Malocka („Maloczki") Teodora, córka Jakóba (nobilis) i Teodory. 5.IV. 1642.
Małocki Jan, syn Szymona (nobilis) i Doroty. 26.I. 1636.
Manicka Marjanna, córka Andrzeja i Małgorzaty. 25.III. 1632.
Maniowski Michał, syn Jana i Elżbiety. 22 IX. 1639.
Mańkowska Anna, córka Piotra i Zuzanny. 30.IX. 1636.
Marchocka Agnieszka-Eufrozyna, córka Adama i Anny. 14.I. 1622. Patrini: Nicolaus Sobansky et Anna z Temberku Ducissa Ostrogen. Palatina Wolhynien.
Michałowski Maciej, syn Jakóba i Anny. 12.VI. 1631.
Michałowska Katarzyna, córka Wojciecha i Katarzyny. 6.V. 1635.
Michałowska Anna, córka Wojciecha i Katarzyny. 2.VIII. 1637.
Michniewicz Katarzyna, córka Andrzeja i Doroty. 4.XI. 1632.
Miechowski Kazimierz, syn Stanisława i Katarzyny. 27.IV. 1629.
Mikulski Józef, syn Aleksandra i Jadwigi. 15.III. 1637.
Milewska Elżbieta, córka Piotra i „Marantiae". 18.V. 1626.
Młodkowski Marcin, syn Walentego i Elżbiety. 10.XI. 1635.
Modrzewska Teresa, córka Aleksandra (generosus) i Anny. 1.I. 1626. Matka chrzestna Anna z Ostrogskich Chodkiewiczowa, „Pallatina Wilnensis".
Mokrzycki Jakób, syn Tomasza i Anny. 13.VII. 1634.
Molenda Symeon, syn Walentego i Barbary. 14 XI. 1621.
Molenda Katarzyna, córka Walentego i Barbary. 5.I. 1628. Matka chrzestna Illma Dna Anna Ducissa Ostrogiens.
Molenda Stanisław, (tychże rodz.). 1.VI. 1629.

Mołodecka Jadwiga, córka Jana i Katarzyny. 15.IX. 1630.

Morawski Jan, syn Piotra i Katarzyny. 13.VIII. 1640.

Mroczek Hieronim, syn Wojciecha i Anny. 12.XI. 1626.

Nalewajko Justyna, córka Wojciecha i Anastazji. 24.IX. 1637.

Nalewajko Monika, córka Wojciecha i Anastazji. 9.V. 1641.

Naumowicz Wojciech, syn Jana i Maryny. 1640.

Newirska Jadwiga, córka Stanisława i Katarzyny. 29.I. 1637.

Nieczmierski Piotr, syn Grzegorza i Katarzyny. 6.VII. 1636.

Niemierowska Małgorzata, córka Pawła i Anny. 21.VII. 1635.

Nowakowski Samuel, syn Piotra i Anny. 5.VIII. 1640.

Obrzyńska Łucja, córka Marcina (z Woitowic) i Anny. 28.I. 1630.

Obuchowicz Stanisław, syn Stefana i Reginy. 11.IX. 1633.

Ochocka Małgorzata, córka Jana i Agnieszki. 6.VII. 1636.

Ochocka Katarzyna, córka Marcina i Anny. 25.XI. 1633.

Ochocka Raina, córka Marcina i Anny. 25.V. 1635.

Ochocki Jan, syn X (brak im.) i Anny. 27.V. 1641.

Okręglicka Maryna, córka Jana i Elżbiety. 8.II. 1640.

Okręgliński Piotr, syn Jana i Katarzyny. 18.VII 1628.: Ill. Dna Pallatina Vilnensis et nobilis Dnus Andreas Kraiowski in Capella Berezdow.

Olszewski Wojciech, syn Jerzego i Urszuli. 4.IV. 1641.

Orawska Dorota, córka Adama i Anny Woźnickiej. 2.II. 1641.

Orzechowski Maciej, syn Józefa i Anny. 19.II. 1634.

Osińska Barbara, córka Jana i Zofji. 24.II. 1638.

Osmólska Petronela, córka Stanisława i Jadwigi. 6.VI. 1630.

Osmólski Walenty, syn Stanisława i Jadwigi. 1.II. 1632.

Ostrowski Franciszek, syn Mikołaja (de Thocziwichy) i Reginy. 14.X. 1638.

Papińska Anna, córka Jana i Krystyny. 24.VII. 1631.

Papińska Elżbieta, córka Sebastjana i Krystyny. 22.X. 1633.

Papiński Wojciech, syn Sebastjana i Krystyny. 23.IV. 1640.

Paprocka Jadwiga, córka Walentego i Elżbiety. 20.X. 1616.

Parczowski Bartłomiej, syn Jakóba i Zofji. 27.VIII. 1628.

Paszkowska Maryna, córka Jana i Jadwigi. 1.III. 1638.

Pawłowska Katarzyna, córka Andrzeja i Jadwigi. 19 XII. 1630.

Pawłowska Felicjanna, córka Andrzeja i Zofji. 9.VI. 1633. c. d. n.

Członkowie Polsk. Tow. Heraldycznego.

Przystąpili w charakterze Członków Zwyczajnych z dn. 1.I.1938 r. do Oddz. Warszawskiego wpłacając wpisowe 5 zł. (do Zarządu Głównego P. T. H.):

Dworzaczek Dr. Włodzimierz — Poznań, Chełmońskiego 16.

Gniewicz Włodzimierz — Warszawa, Wspólna 39.

Pruszyński hr. Czesław — Warszawa, Smolna 15.

Składkę członkowską za rok 1938 zapłacili po 24 zł.:

Dworzaczek Dr. Włodzimierz (12 zł.), Gniewicz Włodzimierz, Krasicki hr. August (12 zł.), Konarski Szymon, Laskowski-Korab Stanisław (6 zł., na 37 r.), Niedźwiecki-Powała L. (8 zł.), Piskorska Helena 6 (zł.), Pruszyński hr. Czesław, Radoszewski Michał, Seminarjum hist. prawa pol. Uniw. Pozn., Tarnowski hr Michał.

Upraszam bardzo usilnie pp. Członków P. T. H. o łaskawe bezzłoczne uregulowanie zaległości oraz bieżących składek i wpłacanie należności na konto P. K. O. 21 621 P. T. H. Oddziału Warszawskiego; **gdyż w innym wypadku należności te P. T. H. będzie zmuszone ściągnąć wraz z kosztami procedury za zaliczeniem pocztowem.**

Jerzy Odrowąż-Pieniążek
Skarbnik P. T. H.

KOMUNIKAT.

Wskutek likwidacji drukarni L. Nowaka nastąpiło opóźnienie wydania „Miesięcznika Heraldycznego" za co przepraszamy Szan. Czytelników. Nr. wrześniowy, z powodu wyjazdu redaktorów „Miesięcznika" na Międzynarodowy Kongres Historyczny do Zurychu, ukaże się dopiero w pierwszych dniach października b. r.

Redakcja.

Résumés français des articles.

La généalogie de la branche polonaise des Wasa par Z. Wdowiszewski, docteur ès-lettres.

L'auteur étudie la progéniture de Sigismond III qui mourût toute jeune il s'arrète plus longtemps à la personne du roi Ladislas IV (* 1595 † 1648) fils de Sigismond marié deux fois en premières noces avec Cecile-Renate (* 1611 † 1644) de la maison d'Autriche et en secondes noces avec Louise-Marie Gonzague princesse de Mantoue (* 1611 † 1667), ensuite il suit les péripéties de la vie et carrière du roi Jean-Casimir (* 1609 † 1672) cardinal, roi marié à la veuve de son frère Ladislas IV et finalement abbé de Saint Germain des Près.

Unique fille du roi Sigismond III Anne-Catherine-Constance qui seule survecut attire ensuite l'attention de l'auteur elle fut mariée à Philippe-Guillaume comte palatin du Rhin de la branche de Neubourg.

L'auteur nous présente aussi les détails généalogiques et chronologiques concernants les fils de Sigismond III et de sa femme Constance de la maison d'Autriche — Jean-Albert (* 1612 † 1634) évêque de Cracovie et cardinal et Charles-Ferdinand (* 1613 † 1655) évêque de Breslau et Płock.

La généalogie prend en consideration non seulement la progéniture légitime de Ladislas IV et de Jean-Casimir mais elle nous présente aussi les détails concernants la vie du fils illégitime de Ladislas IV—Ladislas-Constantin Wasa (comte de Wasenau) (* 1635 † 1698) né de Hedvige Łuszkowska de la petite bourgeoisie de Léopol il trouva asile à la cour de la reine Christine de Suède à Rome et fut le dernier rejeton de la branche polonaise des Wasa. S'appuyant sur les sources historiques l'auteur nous parle des causes de la mort de certains membres de la maison royale des Wasa indiquant la décadence et la précose mortalité de celle-ci.

Quelques details sur les nobles titulaires fainéants par le comte **S. Lasocki.**

Le professeur Ladislas Konopczyński auteur de „l'Histoire de la Pologne moderne" écrit dans son livre: „Il y a en villes en XVI-è et XVII-è siècles de nombreux fonctionnaires qui travaillent mieux que les nobles titulaires fainéants". Le comte Lasocki prouve sur de nombreux exemples que les emplois titulaires ont été concédés en XVI-è et XVII-è siècles à la noblesse en récompense pour les exploits militaires tandis qu'au XVIII-è siècle aux temps des rois de la dynastie de Saxe et de Stanislas Auguste on obtenait les emplois titulaires en se servant de la protection des favoris et des favorites des rois.

Origine de Abraham dit Socha voyèvode de Płock par S. M. Kuczyński, docteur ès-lettres.

S'appuyant sur la littérature héraldique et généalogique et l'analyse des documents historiques l'auteur prouve que Abraham dit Socha voyèvode de Płock, qui périt en 1399 était le descendant de la maison équestre de Nałęcz et le fils de Sędziwoj et frère de Jaśko (Jean) dit Fortuna de Szczytno de duché de Masovie.

Extraits des registres de baptême de la paroisse de Ostrog (1599—1666) en Volhynie par. Mgr. F. Czyżewski.

Redaktor naczelny i odpowiedzialny: **Oskar Halecki** zastępca: **Zygmunt Wdowiszewski**.
Członkowie komitetu redakcyjnego: **Stanisław Kętrzyński i Józef ks. Puzyna.**
Wydawca: Oddz. Warsz. Pol. Tow. Herald. w osobie S. Kętrzyńskiego. Przedruk dozwolony za podaniem źródła i nazwiska autora wzgl. wydawcy.

Druk M. Garasińskiego w Warszawie, Bracka 20, tel. 518-78.